

Avrupa'da Öğretmenlik Eğitiminde Kalite Güvencesi

Eurydice
Avrupa Eğitim Bilgi Ağı

Bu belge; Avrupa Komisyonu'nun (Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüđü) mali desteğiyle Eurydice Avrupa Birimi tarafından yayınlanmıştır.

İngilizce (*Quality Assurance in Teacher Education in Europe*) ve Fransızca (*L'assurance qualit de la formation des enseignants en Europe*) versiyonları vardır.

ISBN 978-92-79-08418-8

Bu belgeye İnternet üzerinden de erişilebilir. (<http://www.eurydice.org>).

Metin 2006 yılı Mart ayında tamamlanmıştır.

© Eurydice, 2006.

Bu yayının içeriği ticari amaçlar için kullanılmamak şartıyla kısmen çoğaltılabilir; ancak kullanılan kısımlarda 'Eurydice, Avrupa Eğitim Bilgi ağı'na referans verilmeli ve belgenin yayım tarihi belirtilmelidir.

Tüm belgenin çoğaltılmasına ilişkin izin talepleri Avrupa Birimi'ne yapılmalıdır.

Kapak fotođrafı: © Images.com/Corbis/Rob Day, Brüksel, Belçika

Eurydice
European Unit
Avenue Louise 240
B-1050 Brüksel
Tel.+32 2 600 53 53
Faks +32 2 600 53 63
E-posta: info@eurydice.org
İnternet: <http://www.eurydice.org>

Belçika'da basılmıştır.

ÖNSÖZ

Son zamanlardaki birçok girişim; eğitimde kalite kontrolünün Avrupa Komisyonu'nun ve birçok Avrupa ülkesinin siyasi gündeminde önemli bir konu teşkil ettiğini göstermektedir.

Lizbon süreci içerisinde, Avrupa'daki eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesinin ve etkinliğinin artırılması 2010 yılına kadarki süreçte gerçekleştirilecek üç temel hedeften birisidir. Bu bağlamda Avrupa Komisyonu "Öğretmenlerin ve Eğitimcilerin Eğitim Düzeyinin İyileştirilmesi" konusunda bir uzman grubu oluşturmuştur. 2004 yılının bahar döneminde, bu uzman grubun bir alt grubu, Göstergeler ve Kriterlere İlişkin Daimi Grup (Avrupa Komisyonu tarafından da aynı çerçevede oluşturulmuştur) ile işbirliği içerisinde, 'öğretmenlerin eğitimindeki gelişimi ve özellikle sürekli mesleki gelişimlerdeki iyileşmeyi ölçmek için uygun göstergelerin geliştirilmesi' konusu ele alınmıştır. Bu grup öğretmenlerin temel ve hizmet-içi eğitimlerinin değerlendirilmesi ve akreditasyonu için sistemler geliştirilmesini öğretmenlerin eğitiminin iyileştirilmesindeki önceliklerden birisi olarak belirlemiştir.

Öğretmenlerin eğitiminde kalite güvencesi, daha geniş bağlamda yüksek öğretimin geliştirilmesi ve Bologna Sürecinin takip edilmesi ile yakından ilişkilidir. Avrupa Yüksek Öğretim Kalite Güvencesi Birliği (ENQA, <http://www.enqa.net>) Avrupa'daki yükseköğretime ilişkin standartlar ve kılavuz ilkeler belirlemiştir ve söz konusu standartlar ve kılavuz ilkeler Bergen'de düzenlenen Yüksek Öğretimden Sorumlu Bakanlar Konferansında 2005 yılı Mayıs ayında kabul edilmiştir. ENQA 'Eğitim kurumlarının sundukları eğitim programları ve verdikleri akademik derecelerin kalite ve standartlarının güvencesine konusunda ortak bir politikaya ve ortak prosedürlere sahip olması gerektiğine" işaret etmektedir. Eğitim kurumları sundukları eğitimlerde kendilerini kalite ve kalite güvencesinin önemini fark etmiş bir kültür geliştirmeye adanmıştır.

Lizbon ve Bologna süreçlerinde, Avrupa Komisyonu Eurydice'ten 2004 yılı sonbahar döneminde Avrupa ülkelerinde öğretmenlik eğitimine ilişkin düzenlemeler konusunda bir çalışma yapmasını istemiştir.

Bu anket temel ve hizmet içi öğretmenlik eğitim programlarının ve enstitülerinin değerlendirilmesine ve akreditasyonuna ilişkin süreçleri analiz etmektedir. Bu çalışma farklı ülkelerde iç ve dış değerlendirmelerin uygulanıp uygulanmadığına dair genel bir görünüm sunarken bu süreçlerin temel özellikleri ve bulgularının kullanım durumu konusunda da özel bilgiler sağlamıştır. Bu konudaki önemli tartışmalar ve reformlara ilişkin bir de inceleme yer almaktadır.

Öğretmenlik eğitimindeki iyileşmeleri ölçmek için, kalite kontrol ölçütlerinin oluşturulması şüphesiz önemli bir adımdır; ancak aşırı bürokratik düzenleme getirme riski de vardır. Ayrıca birçok Avrupa ülkesinde bu kalite kontrol ölçütleri oldukça yenidir; bu nedenle bu ölçütlerin öğretmen teminindeki kaliteyi koruma ve iyileştirme konusundaki gerçek etkinliği ve etkisi henüz net olarak bilinmemektedir. Bu durum önümüzdeki yıllarda tüm eğitim aktörlerinin ek bir çalışma ve mesai yapmasını gerektirmektedir.

Eurydice Avrupa Birimi Ağı; ağı içerisinde yer alan tüm Ulusal Birimlere gerekli bilgileri çok kısa bir sürede sağladıkları için minnettardır. Bu karşılaştırmalı analizlerin öğretmenlik eğitiminde kalite güvencesi ölçütlerinin oluşturulmasında daha geniş bir öngörü sağlayacağını ve bu konuda daha fazla araştırma yapılmasının yolunu açacağını umuyoruz.

Patricia Wastiau-Schlüter

Eurydice Avrupa Birimi Başkanı

Mart 2006

İÇİNDEKİLER

Önsöz	3
İçindekiler	5
Giriş	7
Bölüm 1: Temel Öğretmenlik Eğitiminde Değerlendirme Süreçlerinin Düzenlenmesi	9
1.1. Genel ve özel resmi düzenlemeler	10
1.2. Değerlendirme Sürecinin Dış ve İç Bileşenleri	11
Bölüm 2: Temel Öğretmenlik Eğitiminde Dış Değerlendirme	15
2.1. Sorumlu organlar ve değerlendirme yapacak kişi ve kuruluşların sahip olması gereken vasıflar	15
2.2. Kriterleri belirleyen resmi belgeler	18
2.3. Kapsam	20
2.4. Usuller ve mekanizmalar	22
2.5. Değerlendirme Sıklığı	24
Bölüm 3: Temel Öğretmenlik Eğitiminde İç Değerlendirme	27
3.1. Koordinasyondan sorumlu organlar	27
3.2. Katılımcılar	30
3.3. Değerlendirme kriterlerini belirleyen resmi belgeler	33
3.4. Kapsam	35
3.5. Usuller ve Mekanizmalar	38
3.6. Değerlendirme Sıklığı	40
Bölüm 4: Değerlendirme Bulgularının Kullanılması	43
4.1. Olası değerlendirme sonuçları	43
4.2. Bulguların yayınlanması ve erişilebilirliği	47
4.3. Göstergeler ve ulusal raporlar yoluyla izleme	49

Bölüm 5: Hizmet-içi Öğretmenlik Eğitiminde Akreditasyon ve Değerlendirme	51
5.1. Hizmet-içi Öğretmenlik Eğitimi Sunan Kurum ve Kuruluş Türleri ve Düzenlemelerin var olması	51
5.2. Esas Usuller	54
5.3. Akreditasyon ve/veya Değerlendirmeyi Yürüten Dış Organlar	56
5.4. Akreditasyon ve Değerlendirmenin Kapsamı	59
5.5. Akreditasyon ve Değerlendirmenin Hangi Sıklıkta Yapıldığı	61
5.6. Akreditasyon ve Değerlendirmeden Elde Edilen Sonuçların Kullanılması	62
Bölüm 6: Reformlar ve Tartışmalar	65
6.1. Öğretmenlik eğitiminin amaçları ve içeriğinin (yeniden) tanımlanması ve buna uygun olarak değerlendirme prosedürlerinin değiştirilmesi	65
6.2. Değerlendirme prosedürleri üzerine tartışmalar	66
Temel Meseleler ve Sonuçlar	67
Sözlükçe	71
Ek	77
Şekiller	87
Teşekkür Bölümü	89

GİRİŞ

Bu çalışma temel ve hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve programların değerlendirilmesi ve akreditasyonu süreci ile ilgilidir. Yapılan değerlendirmeler neticesinde değerlendirilen her kurum veya programa ilişkin raporlar hazırlanmış veya tavsiyelerde bulunulmuştur. Bir bütün olarak eğitim sistemine ilişkin yapılan ve neticede yalnızca eğitim sisteminin genel durumuna ilişkin raporların hazırlanmasını sağlayacak değerlendirmeler bu çalışmanın amaçları kapsamında yer almamaktadır.

Yalnızca, **öğretmenlik eğitimi sunulmasında kaliteye odaklanan değerlendirmeler** dikkate alınmıştır. Söz konusu değerlendirmeler öğretmenlik eğitiminin içeriği ve örgütlenişi; öğretmenlere eğitim veren kişilerin akademik derece profilleri, öğrencilerin veya öğrencilerin elde ettiği başarıların nasıl değerlendirildiği gibi bakış açılarıyla ilgili olabilir. **Mali denetimler ve emniyet, güvenlik veya çevresel kontroller dikkate alınmamıştır.**

Çalışma, devlet okulları ile devlet destekli özel okullarda çalışan ilköğretim ve genel ortaöğretim kademesindeki (bkz. Sözlükçe ISCED Kademeleri 1-3) öğretmenlere verilen eğitimi kapsamaktadır. Mesleki eğitim veren öğretmenlerin eğitim ve öğretimi çalışmaya dahil edilmemiştir.

Verilere ilişkin referans yılı 2005–2006 yılıdır. Son zamanlardaki ve gelecek dönemlerdeki reformlar da dikkate alınmıştır.

Belirtilen durumlarda Rakamlar ile gösterilen bilgiler **resmi düzenleme ve tavsiye kararları** ile ilgilidir. Ülkelerde, öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve programların belirli bir yönden veya tüm sürecin bir bütün olarak değerlendirilmesi konusunda herhangi bir düzenleme olmaması halinde, mevcut uygulamalara ilişkin bilgiler alındıkça metne dahil edilmiş veya not olarak eklenmiştir.

Metodoloji ve Tanımlar

Eurydice Avrupa Birimi tarafından gerekli bilgilerin toplanması amacıyla hazırlanmış olan anket Eurydice web sitesinde (bkz. www.eurydice.org) bulunabilir. Anket tüm ülkelerden benzer ve halihazırda karşılaştırılabilir bilgilerin toplanması için hazırlanmıştır ve özel ulusal karakteristiklerin de tanımlanabilmesi için yeterli bir alan bırakmıştır. Bu anketlere verilen yanıtlara göre yürütülmekte olan mevcut karşılaştırmalı çalışmalar 30 Eurydice Network üye ülkesi ⁽¹⁾ tarafından yorumlanmış ve kontrol edilmiştir. Özellikle ulusal nitelik taşıyan bazı bilgiler mevcut tablonun resmedilmesi amacıyla çalışmaya dahil edilmiştir.

Bilgi toplama süreci; temel ve hizmet-içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum/programların değerlendirilmesi ve/veya akreditasyonu ve bunun yanı sıra aynı alanda devam eden (düzenlenmemiş) uygulamalar, tartışmalar ve reformlar ile ilgili resmi düzenlemeler veya tavsiyeler kapsamındadır.

Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda değerlendirme ve akreditasyon aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

Değerlendirme; bir (öğretmenlik) eğitim kurumunun veya programının kalitesinin iyileştirilmesi için karar verilmesini ve/veya tavsiyelerde bulunulmasını sağlayan sistematik ve eleştirel bir genel analiz sürecidir.

Akreditasyon; bir kurum veya programın (öğretmenlik) eğitim veya öğretim sunmak ve ilgili akademik dereceleri (varsa) kazandırmak üzere önceden belirlenmiş standartları karşılayıp karşılamadıklarının ilgili hukuki ve mesleki yetkililer tarafından değerlendirildiği bir süreçtir. Akreditasyon süreci; akredite edilecek program veya kurumların değerlendirilmesini gerektirir.

(¹) 2004 yılından bu yana Eurydice Network üyesi olan Türkiye bu çalışmaya katılmamıştır.

Çalışmanın Yapısı ve İçeriği

İlk dört bölüm **temel öğretmenlik eğitimi** sunan kurum ve programların değerlendirilmesi ve/veya akreditasyonu ile ilgilidir.

Daha detaya inmek gerekirse, **Bölüm 1** çalışma kapsamındaki ülkelerde dış ve iç değerlendirme uygulamaları konusunda herhangi bir düzenleme olup olmadığına dair genel bir görüş sağlanmaktadır. Aynı zamanda bu düzenlemelerin öğretmenlik eğitimine özgü mü olduğu yoksa tüm yüksek öğretim kurumlarına genel olarak mı uygulandığı gösterilmektedir.

Bölüm 2 ve **3** sırasıyla dış ve iç değerlendirmelerin temel özelliklerini ele almaktadır. Bu bölümlerde sürece dahil olan çeşitli aktörler ve bu aktörlerin nitelikleri, kriterlerin tespit edilmesinde kullanılacak belgeler, değerlendirme usulleri ve odak noktası ve değerlendirme sıklığı açıklanmaktadır.

Bölüm 4'te dış ve iç değerlendirme neticesinde elde edilen bulguların nasıl kullanıldığı tartışılmaktadır. Bu bölüm; kurum ve programlara ilişkin yapılacak bir değerlendirmenin ve söz konusu değerlendirme bulgularının değerlendirmeye tabi tutulan kurumlara gönderilmesi; temel öğretmenlik eğitiminin veya yükseköğretimin durumunu ele alan ulusal raporlara dahil edilmesi ve halka açıklanması halinde doğacak olası sonuçları öne çıkarmaktadır.

Bölüm 5, hizmet-içi öğretmenlik eğitimi sunan kurumların veya programların değerlendirilmesini ve akreditasyonunu irdelemektedir. Bölümde ülkelerdeki konu ile ilgili düzenlemelerin hizmet-içi eğitim sunan farklı kurum ve kuruluşlarda değerlendirme ve akreditasyon sürecinin uygulanıp uygulanmadığı incelenmektedir. Ayrıca bu tür eğitim ve akreditasyon işlerinden sorumlu organlar tanıtılmakta ve söz konusu organların uyguladığı usuller, odak noktaları, sıklıkları ve bulguları nasıl kullandıkları açıklanmaktadır.

Bölüm 6.

Öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin önemli tartışmalar ve reformlara ilişkin bir inceleme yer almaktadır.

Son olarak bu çalışmanın temel hususları ve sonuçları özetlenmektedir:

Ayrıca çalışmanın sonunda, ülkelerdeki temel öğretmenlik eğitiminin tabi tutulduğu çeşitli iç ve dış değerlendirme türlerini tanımlayan bir **sözlükçe** ve bir **ek** bölümü yer almaktadır.

BÖLÜM 1 – TEMEL ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİNDE DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİNİN DÜZENLENMESİ

Bu raporda ele alınan 30 ülkeden Lüksemburg dışında hepsi, temel öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin düzenleyici bir sisteme sahiptir. Ancak, söz konusu değerlendirme işlemlerinin düzenleme kapsamı ülkeden ülkeye farklılık gösterebilir. Değerlendirme resmi bağlayıcılığı olan düzenlemelerle yapılmıyor da olabilir. Mevcut kalite güvence uygulamalarına dair bilgi edinilmişse söz konusu bilgiler raporun ilgili bölümlerinde sunulmuştur.

Normalde, üç ülke hariç, burada ele alınan üç eğitim kademesine (ISCED 1-3) ilişkin temel öğretmenlik eğitimi değerlendirilmektedir. Belçika'nın Almanca konuşan Topluluğu temel öğretmenlik eğitimi yalnızca ilköğretim için verirken, Kıbrıs'ta yalnızca ilköğretim öğretmenlerine eğitim veren kurumlar (ve ortaöğretim seviyesinde İngilizce ders veren bazı öğretmenler) değerlendirilmektedir. Genel anlamda ise, ortaöğretim öğretmenlik eğitimi henüz belirli bir düzenlenmeye tabi tutulan bir değerlendirme sistemi bulunmayan üniversitelerde verilmektedir. Buna karşın, Avusturya'da değerlendirme konusundaki düzenlemeler yalnızca ortaöğretim öğretmeni yetiştiren üniversiteleri kapsamaktadır.

Bazı ülkeler tüm öğretmenlik eğitim sistemini değerlendirmektedir. Bu şekilde kapsamlı bir yaklaşımın amacı yalnızca ayrı kurumlara odaklanmamak aynı zamanda tüm temel öğretmenlik eğitimi izlemektir. Bu husus aşağıdaki örnekte gösterildiği gibi bir reform veya değerlendirme temeli sağlayabilir. Bu gibi prosedürler tüm ülkelerde bulunmadığından, bu değerlendirmeler mevcut analiz içerisinde detaylı olarak ele alınmamaktadır.

Danimarka'da, Danimarka Değerlendirme Enstitüsü (EVA); 2003 yılı Ekim ayında zorunlu eğitimde (*folkeskole*) temel öğretmenlik eğitim programlarına ilişkin bir değerlendirme yayınlamıştır. Danimarka'da bulunan 18 öğretmen okulunun hepsi dahil tüm sistem, kurumlardan alınan iç değerlendirme raporlarına bağlı olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin amacı tek bir kuruma özel tavsiyelerden kaçınılması ve programın genel olarak değerlendirilmesidir. EVA bu değerlendirmeyi iç değerlendirme raporlarına bağlı olarak yapsa da, özellikle öğretmen okullarına değil genel olarak programa odaklanılması amacıyla yapılan değerlendirme nihai raporda özel bir okul ismi belirtilmeden yayınlanmıştır.

Malta'da, 1999 yılında revize edilen öğretmenlik eğitim programları uygulaması 2005-2006 yılında değerlendirilmiştir.

İsveç'te, 2004 yılında 25 kurumun hepsinde temel öğretmenlik eğitimi ve özellikle 2001 yılından itibaren gerçekleştirilmekte olan öğretmenlik eğitimi reformu değerlendirilmiştir ve sonuçlar 2005 yılı bahar ayında hükümete iletilmiştir. Bu çalışma da reformun bir parçası niteliğindedir ve aynı zamanda tüm yükseköğretim sisteminin değerlendirilmesi sürecinin olağan bir parçası olmuştur.

Birleşik Krallık (Galler), 2005 yılından bu yana temel öğretmenlik eğitimi Galler Meclisi Hükümeti adına değerlendirilmektedir. Söz konusu incelemenin amacı Galler'deki okulların mevcut ve gelecekteki olası ihtiyaçlarının Galler Meclisi Hükümeti'nin kalkınma politikaları ve amaçları bağlamında nasıl daha etkin bir şekilde karşılanabileceğine dair tavsiyelerde bulunmaktır. Bu kapsamda genel hedef ise temel öğretmenlik eğitimi verilmesinin ihtiyaçlarının karşılanmasında ve yeterince temsil edilmeyen grupların gelecekte öğretmenlik mesleğini seçmelerinin teşvik edilmesinde uygulanabilecek daha etkili yöntemlerin görülmesidir.

Birleşik Krallık'ta (İskoçya), Eğitim Denetleme Kurulu'na, Tek Yönlü İnceleme olarak bilinen bir süreç ile temel öğretmenlik eğitimini teftiş etme yetkisi de verilmiştir. Bu süreçte temel öğretmenlik eğitiminin belirli bir yönünün yalnızca tek bir kurum içerisinde değil de tüm sistem içerisinde nasıl ele alınabileceğine bakılmaktadır. Tek Yönlü İncelemenin ardından yapılacak yorumlar tek bir kuruma ilişkin olabileceği gibi sistem düzeyinde de olabilir.

Norveç'te, 2004 ile 2006 yılları arasında genel öğretmenlik eğitimi programlarının tümü büyük bir projenin parçası olarak değerlendirilecektir. Benzer – ancak daha küçük kapsamlı – başka bir proje de 2001 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu proje kapsamında yalnızca katılımcı kurumlardan oluşan küçük bir örnek grubunda sunulan tüm öğretmenlik eğitimi türleri değerlendirilmiştir.

1.1. Genel ve özel resmi düzenlemeler

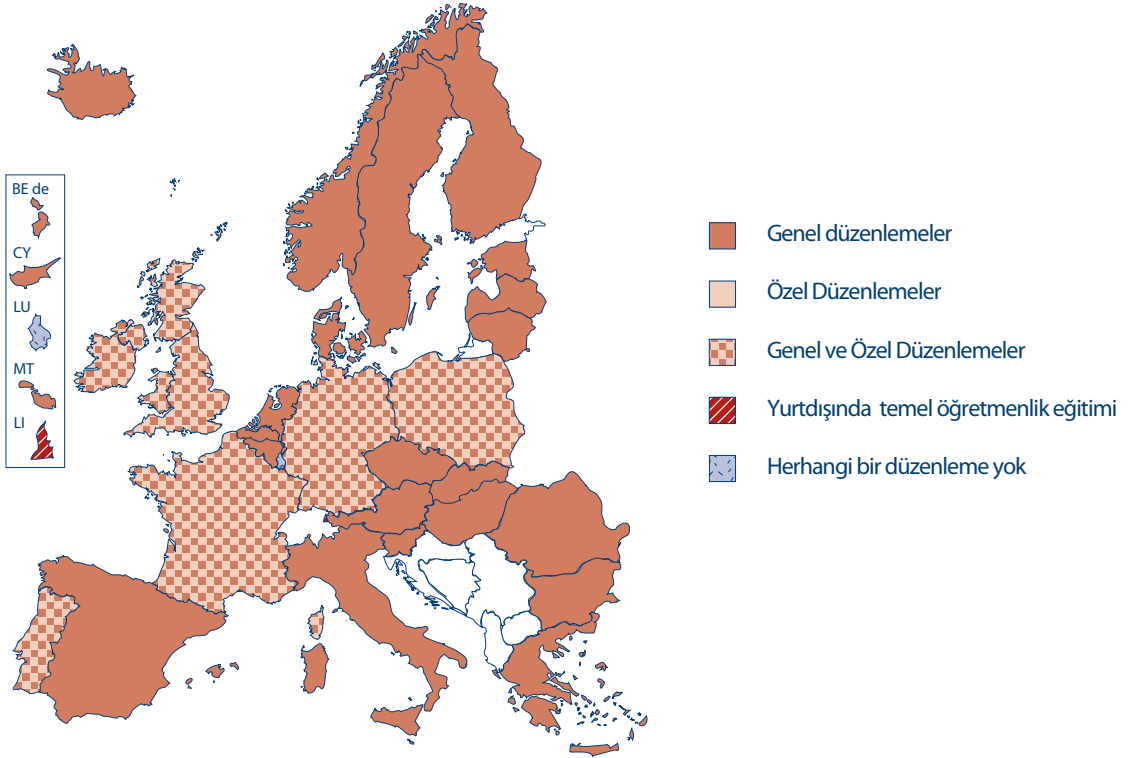
24 ülkede veya bölgede, öğretmenlik eğitimindeki değerlendirme süreci; yükseköğretimin değerlendirilmesinde uygulanan genel düzenlemelere tabi tutulmaktadır (Şekil 1.1). Yükseköğretimin değerlendirilmesine ve akreditasyonuna ilişkin yasal çerçeveden başka, öğretmenlik eğitimine özgü ayrı değerlendirme sistemleri geliştirilmemiştir. Bu genel düzenlemelerin belirli bileşenleri ne derecede dikkate alacağını ve daha detaylı olarak belirli ders içeriklerin kalitesini ne ölçüde değerlendireceği büyük ölçüde değerlendirme kriterlerinin belirleyen belgelere bağlıdır (konuyla ilgili daha detaylı bilgi için Bölüm 2 ve 3'e bakın). Kalan 6 ülkede ise öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesi hem genel hem de özel düzenlemeler ile yönetilmektedir. Birçok durumda özel düzenlemeler temel öğretmenlik eğitiminin belirli bir aşamasına uygulanmaktadır. Bu aşama mesleki eğitim safhası veya iki aşamalı modelin belirli bir parçası veya mesleğe geçiş safhası olabilir.

Almanya'da, özel düzenlemeler sadece eğitim bilimleri enstitüleri (*Studienseminare*) tarafından düzenlenen son "görev başı" derecelendirme (mesleğe geçiş) safhasına uygulanmaktadır. Bu uygulama, eğitim bilimleri enstitüleri (*Institut universitaire de formation des maîtres*, IUFMs) tarafından sunulan eğitimin genel düzenlemelerin yanı sıra özel düzenlemelere de tabi olduğu **Fransa'daki** uygulamaya benzemektedir. **İrlanda'da** ise son öğretmenlik stajı ayrı olarak değerlendirilir.

Polonya'da, üniversiteler tarafından sunulan öğretmenlik eğitimi yükseköğretimde kalite kontrolüne ilişkin genel düzenlemeler uyarınca değerlendirilmekle birlikte öğretmen okulları özel düzenlemelere de tabi olmaktadır.

Birleşik Krallık'ta, tüm yükseköğretim kurumlarının Kalite Güvencesi Ajansı (QAA) tarafından kontrol edilmesine ilişkin düzenlemeler vardır. İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda'da temel öğretmenlik eğitimi programlarını değerlendirecek okul denetleme kurumları için kanunlarla oluşturulmuş ayrı düzenlemeler bulunmaktadır. İskoçya'da da buna benzer bir uygulama vardır. Bu özel düzenlemeler öğretmenlik akademik derecelerinin alınmasını sağlayan programları kapsamaktadır. Hem lisans hem de yüksek lisans programları bu özel düzenlemelerin kapsamındadır; fakat lisans derecesi veren genel eğitim programları (yüksek lisans programına kabul edilmek için gerektiği üzere) bu kapsama dahil değildir. Bu düzenlemeler ayrıca iş-odaklı eğitimleri ve yalnızca İngiltere'de, okul-merkezli eğitim konsorsiyumlarını da kapsamaktadır.

Şekil 1.1: Genel Eğitim için Temel Öğretmenlik Eğitimine ilişkin Düzenlemeler (ISCED1-3), 2005/06

Kaynak: Eurydice.

Ek Notlar

Belçika (BEde): Şekil yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumların değerlendirilmesi ile ilgilidir. Genel ortaöğretim eğitimi için temel öğretmenlik eğitimi Topluluk dışında da verilmektedir. Öğretmenlerin çoğu Belçika'nın Fransız Topluluğunda eğitilmektedir.

Yunanistan: 2005 Ağustos ayında, yüksek öğretimde kalite güvence sağlanmasına ilişkin bir kanun kabul edilmiştir.

Kıbrıs: Şekil yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi sunan okulların değerlendirilmesiyle ilgilidir.

Lüksemburg: Ortaöğretimde, öğretmenlik eğitiminin genel bileşenleri yurtdışında alınmak zorundadır. Bir kalite güvence ajansının kurulması planlanmış ama böyle bir ajans henüz faaliyete geçmemiştir.

Avusturya: Şekil yalnızca üniversiteler tarafından verilen öğretmenlik eğitimini resmetmektedir. Yeni *PädagogischeHochschulen* ile ilgili çıkarılacak kanun, eğitim bilimleri enstitüsüne ilişkin değerlendirmeleri öngörmektedir.

Açıklayıcı Not

Tüm yükseköğretim okullarının değerlendirilmesinde **Genel düzenlemeler uygulanır**. Temel öğretmenlik eğitimi programlarının veya kurumlarının değerlendirilmesinde ise **Özel düzenlemeler uygulanır**.

1.2. Değerlendirme Sürecinin Dış ve İç Bileşenleri

Bir değerlendirme süreci, sunulan eğitimin kurum veya program dışındaki bir organ ve kişiler tarafından değerlendirildiği dış değerlendirme sürecini (Bölüm 2) ve eğitim sunan kurum veya programın normalde kendi kendisini değerlendirdiği bir iç veya öz değerlendirme sürecini (Bölüm 3) içerebilir.

Belirtilen bölümlerde de açıklanacağı üzere, dış ve iç değerlendirme genellikle birbiriyle yakından ilişkilidir. Bir değerlendirme türü diğerinin sonuçlarına bağlı olabilir veya değerlendirme türlerinin her biri diğerinin bulgularını hazırlıyor olabilir. Bazı ülkelerde değerlendirme süreci; bir aşamasının kurum içerisinde kişiler tarafından gerçekleştirildiği ve başka bir aşamasının da kurum dışında gerçekleştirildiği tek bir süreç olarak da değerlendirilebilir.

Birçok ülkede, düzenlemeler dış ve/veya iç değerlendirme süreçlerini de içeren birden fazla değerlendirme usulü bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin çeşitli nedenleri vardır; farklı eğitim bileşenleri veya aşamaları ayrı ayrı değerlendirilmektedir (Almanya ve İrlanda’da olduğu gibi); birçok kurum bağımsız olarak değerlendirme yapmaktadır (Fransa); kurumun örgütsel yönü ve sunduğu programın içeriği ayrı olarak değerlendirilmektedir (Çek Cumhuriyet, Litvanya, Slovakya ve İzlanda); temel öğretmenlik eğitimi ve yüksek öğretim kurumları genellikle birbirlerinden ayrı olarak değerlendirilmektedir (Birleşik Krallık) veya değerlendirme süreçleri temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumun türüne (Polonya) ya da temel öğretmenlik eğitiminin sunulduğu eğitim seviyesine (Romanya) bağlı olmaktadır. (1).

Dış ve iç değerlendirmeyi ele alan Bölüm 2 ve 3 gerektiğinde söz konusu değişiklikleri de dikkate almaktadır (ülkelere özgü daha çok detay için lütfen Ek kısmına bakın).

Dış değerlendirme birçok ülkede zorunludur, Almanya, İspanya ve Fransa’da ise tavsiye edilmektedir.

Almanya’da, öğretmenlik eğitimi veren üniversite ve okulların yöneticileri, iç değerlendirme sonuçlarını inceledikten sonra gerekli olduğu kanısına vardıkları takdirde dış değerlendirme yapılmasını tavsiye edebilir.

İspanya’da, ANECA (Ulusal Kalite Değerlendirme ve Akreditasyon Ajansı) yükseköğretim kurumlarının değerlendirmeye tabi tutulmasını gerektirmemekte, fakat resmi niyet beyanı çağrısının ardından yükseköğretim kurumlarının kendi istekleriyle dış değerlendirmeye başvurmalarına olanak tanımaktadır. 2004 yılındaki Kraliyet Kararı gereğince; üniversitede sunulan öğretim türlerinin söz konusu kararın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla tanınmış ve uygulanmakta olan ders içeriklerine göre yeterince geliştirildiği akredite edilmelidir. 2010 yılı Ekim ayı öncesinde üniversiteler her halükarda bir akreditasyon sürecine tabi olmak zorundadır.

Avusturya’da akademik ortaöğretim okulları için öğretmenlik eğitimi sunan üniversitelerde dış değerlendirme isteğe bağlıdır. Danimarka’da da benzer bir durum söz konusudur. İtalya ve Malta’da ise resmi düzenlemelerde dış değerlendirmeye ilişkin herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Ancak İtalya bakanlığı bünyesinde oluşturulmuş bir komite programların altyapısı ve personeline ilişkin nitel verileri incelemektedir ve eğer inceleme neticesinde elde edilen rakamlar önceden belirlenmiş seviyelerin altına düşerse okula sağlanan mali destek çekilmektedir.

Ülkelerin çoğunda zorunlu olmakla birlikte İspanya, Fransa, Kıbrıs ve Slovenya gibi ülkelerde uygulanması tavsiye edilen iç değerlendirme sürecinde de benzer bir durum söz konusudur.

İspanya’da, iç değerlendirme süreci her kurumun kendi değerlendirme planlarına ve bunların yanı sıra ANECA tarafından geliştirilen ve teşvik edilen amaçlar ve programlara göre düzenlenmektedir.

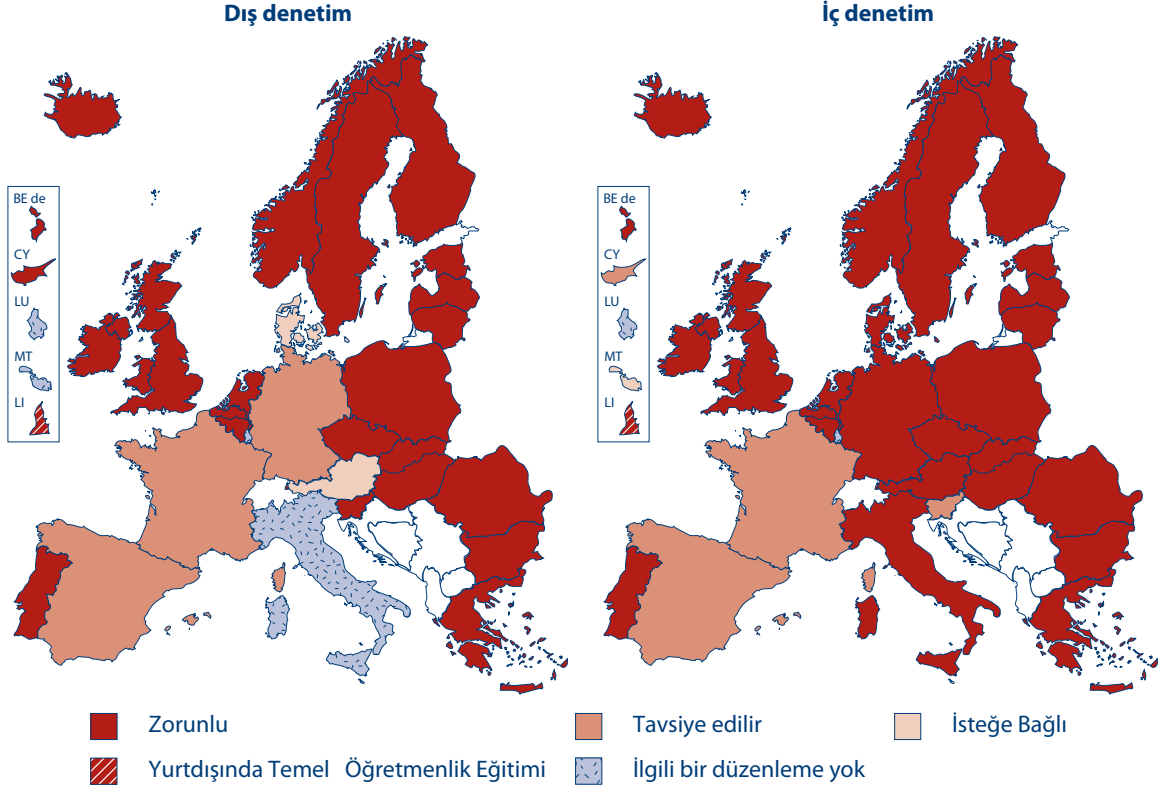
Fransa’da, iç değerlendirme sürecinin sözleşme amaçlarına ilişkin dış değerlendirmeler öncesinde yapılması tavsiye edilmektedir.

Slovenya’daki üniversiteler öğretim üyelerine iç değerlendirme yapmalarını kuvvetle tavsiye etmektedir. Yükseköğretim Kurumlarının Finansmanına ilişkin Kurallar (2003) henüz bir değerlendirme raporu hazırlanmamış yükseköğretim kurumlarının sundukları hizmetlere ilişkin tüm masrafları kendilerinin ödemek zorunda kalacağını öngörmektedir.

---

(1) Romanya’da, ilköğretim öğretmenleri için temel öğretmenlik eğitimi de ortaöğretim seviyesinde verilebilir. Ancak mevcut rapor yükseköğretim seviyesinde verilen öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesi ile sınırlıdır.

Şekil 1.2: Genel eğitim için temel öğretmenlik eğitiminde dış ve iç değerlendirme durumu (ISCED1-3), 2005/06

Kaynak: Eurydice.

Ek Notlar

Belçika (BEde): Şekil, yalnızca, ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumların değerlendirilmesi ile ilgilidir. Genel ortaöğretim eğitimi için temel öğretmenlik eğitimi Topluluk dışında verilmektedir. Öğretmenlerin çoğuna Belçika Fransız Topluluğu'nda eğitim verilmektedir.

Danimarka: İç değerlendirmede, şekilde verilen bilgiler yalnızca üniversiteler ile ilgilidir.

Yunanistan: Şekilde verilen bilgiler 2005 yılı Ağustos ayında yayınlanmış olan Yükseköğretimde kalite güvence kanunu ile ilgilidir.

Kıbrıs: Şekilde verilen bilgiler, yalnızca, ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren okulların dış denetimi ile ilgilidir. Üniversiteler için herhangi bir dış denetim sistemi yoktur. Ancak, 2001 yılında, üniversite Avrupa Üniversiteler Birliği'nden (*European University Association*) kurumsal bir kalite değerlendirmesi yapmasını istemiş ve söz konusu değerlendirme 2004 yılında da tekrar edilmiştir.

Lüksemburg: Ortaöğretimde, öğretmenlik eğitiminin genel bileşenleri yurtdışında alınmak zorundadır.

Avustralya: Şekil yalnızca üniversiteler tarafından verilen temel öğretmenlik eğitimi ile ilgilidir. Yeni *Pädagogische Hochschulen* ile ilgili kanun da eğitim bilimleri enstitülerine ilişkin iç ve dış değerlendirmeleri öngörmektedir. Ancak bu kurumların çoğu son yıllarda iç değerlendirmeler ile birlikte dış değerlendirmelere de tabi tutulmaktadır.

Birleşik Krallık: Yükseköğretim kurumlarında iç değerlendirmelerin gerçekleştirilmesine ilişkin açık bir yönerge yoktur. Bu kurumlar özerktir, gerekli standartları karşılamak ve sundukları eğitimde kaliteyi sağlamak için ayrı ve kendilerine özgü iç prosedürleri vardır. Eğitim kalitesini arttırmak için temel öğretmenlik eğitimi sunan tüm kuruluşlar verdikleri eğitimi her yönüyle sistematik olarak denetlemeli ve değerlendirmelidir.

BÖLÜM 2

TEMEL ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİNDE DIŞ DEĞERLENDİRME

İlgili kurum ve program faaliyetlerine doğrudan dahil olmayan bir kişi veya kuruluş tarafından gerçekleştirilen değerlendirme genellikle dış değerlendirme olarak isimlendirilir. Dış değerlendirme, sundukları eğitimin kalitesine ilişkin bir rapor hazırlayabilmek için her kurum ve programa ilişkin verilerin, bilgilerin ve kanıtların toplandığı süreçtir. Normalde uzman, müfettiş veya üst düzey yetkililerden oluşan bir grup tarafından gerçekleştirilen dış değerlendirme ile özel bir ortam içerisinde sunulan eğitim kalitesine ilişkin bağımsız bir hükme varılması amaçlanmaktadır. Söz konusu değerlendirme kurumu çeşitli yönlerden etkileyebilir. Elde edilen sonuçların tatmin edici olmaması halinde kurumun sunduğu eğitimi iyileştirmek için planlar hazırlanmasını sağlayabilir veya kuruma ayrılan fon üzerinde de etki sahibi olabilir. (bkz. Bölüm 4).

Bu nedenle Bölüm 2 aşağıdaki hususları ele alacaktır:

- dış değerlendirmeden sorumlu bir veya birden fazla kurum ve dış değerlendirmeyi yapacak kişilerin vasıfları,
- dış değerlendirme kriterlerinin oluşturulması için kullanılması zorunlu olan resmi belgeler,
- dış değerlendirmenin kesin kapsamı,
- dış değerlendirmenin dayandığı usuller ve mekanizmalar,
- dış değerlendirme sıklığı.

2.1. Sorumlu organlar ve değerlendirme yapacak kişi ve kuruluşların sahip olması gereken vasıflar

Dış değerlendirmeye ilişkin resmi gereklilikler bulunan ülkelerde, dış değerlendirme yapmaktan sorumlu kurumlara ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemelerin çoğunda, söz konusu değerlendirme kamu kurumları adına hareket eden bir değerlendirme kurumu, komitesi veya bağımsız bir organ tarafından gerçekleştirilir. Belçika (Flaman Topluluğu), Hollanda, Slovenya ve Slovakya'da değerlendirme işlemi bir komite ve bağımsız bir organ tarafından koordineli olarak gerçekleştirilirken, Almanya'da bu işbirliği isteğe bağlı olarak kurulur.

Kıbrıs, Polonya (öğretmen okullarında) ve İzlanda'da dış değerlendirmede doğrudan Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğundadır. Fransa'da bakanlık bu sorumluluğu bağımsız organlar ile paylaşır; Belçika'da (Almanca konuşulan Topluluk) ise bakanlık dış değerlendirme yapma sorumluluğunu eğitim denetleme kurumu ile paylaşır.

Birleşik Krallık'ta (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda), temel öğretmenlik eğitimi okul müfettişleri tarafından kurum dışı olarak gerçekleştirilir. İskoçya'da da öğretmenlik uygulaması benzer bir şekilde değerlendirilmektedir.

İsveç ve Birleşik Krallık'ta (İskoçya) dış değerlendirme yapma görevi bir eğitim kurumu tarafından yerine getirilir.

Belçika (Fransız Topluluğu), Yunanistan, Letonya, Macaristan, Avusturya, Portekiz, Slovakya ve İzlanda'da, değerlendirme ile ilgili düzenlemelerde dış değerlendirme sürecine yabancı uzmanların katılımına atıfta bulunulmuştur. Letonya'da, birinci kademe mesleki yükseköğretim programlarının (ISCED 5B) veya yüksekokulların değerlendirildiği durumlar dışında yabancı uzmanların değerlendirme sürecine katılması zorunludur. Üst düzey yetkililerden oluşan inceleme ekibinde değerlendirmeye tabi tutulan kurumla hiçbir şekilde bağlantısı olmamasının şart koşulduğu İzlanda'da benzer bir durum söz konusudur. Diğer ülkelerde ise değerlendirme sürecine yabancı uzmanların katılması tavsiye edilmektedir.

Yalnızca Belçika (Flaman Topluluk), Finlandiya, İsveç ve Norveç'te dış değerlendirme ekibinde öğrencilerin de yer alması zorunludur veya tavsiye edilir. Almanya'da ise öğrencilerin katılımı isteğe bağlıdır.

Pek çok ülke değerlendirme komitesi üyelerini daha net bir şekilde tanımlamıştır.

Çek Cumhuriyet'inde; akreditasyon komitesinde bakan tarafından teklif edilmiş ve hükümet tarafından altı yıllık bir dönem için atanmış 21 üye bulunur. Akreditasyon komitesi üyesi rektör, rektör yardımcılığı ve dekanlık görevi ile eş zamanlı olarak yürütülemez.

İspanya'da, dış değerlendirme komitesi üyelerinin eğitim ve deneyimleri bakımından iyi dengelenmiş olması gerekir. Komitede genellikle üç üye bulunur; bunlar: Komite Başkanı; dış değerlendirme sürecini yönetmek ve yönlendirmek ve komite görüşlerini içeren raporun hazırlanması sürecini denetlemekle görevli bir üniversite profesörüdür; üniversitelerin teknik birimlerinde deneyim kazanmış uzmanlar veya daha önceden değerlendirme deneyimine sahip ve eğitim verilecek konuda uzman kişiler arasından seçilecek bir akademik üye ve son olarak mesleki faaliyeti yine eğitim verilen konular ile ilgili olan bir üyedir.

Portekiz'de; eğitim, sanat, bilim ve girişimcilik alanlarında kabul görmüş bir uzmanlığa sahip kişiler dış değerlendirme uzmanları olarak atanmaya uygundur.

Finlandiya'da, Eğitim Bakanlığı üniversiteleri, teknik okulları, öğrencileri ve işverenleri temsil eden ve iyi bir değerlendirme anlayışına sahip 12 üyesi bulunan bir komite atar.

2.2. Kriterleri oluşturan resmi belgeler

Dış değerlendirme kriterlerine temel teşkil edecek çok çeşitli belgeler tavsiye edilebilir veya gerekli olabilir. Söz konusu belgeler arasında yükseköğretime ilişkin genel kanunlar, temel öğretmenlik eğitimine ilişkin düzenlemeler veya kılavuzlar, öğretmen adaylarına ilişkin akademik derecelendirme standartları, değerlendirme kriterleri listesi veya öğretmen/öğrenci oranına, öğrenci başarısına, vb. gibi konulara ilişkin ulusal göstergeler listesi sayılabilir.

Belçika (Fransız Topluluğu), Litvanya, Polonya ve Romanya'da değerlendirme kriterleri belirlenirken yukarıda sayılan belgelerin hepsi dikkate alınmaktadır. Hollanda ve İsveç'te de benzer bir durum söz konusudur. Danimarka, Avusturya ve Finlandiya'da ise değerlendirme kriterleri belirlenirken dikkate alınacak belgelere ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Yükseköğretim mevzuatı ve değerlendirme kriterleri listesi; dış değerlendirme bağlamında en sık kullanılan resmi kaynaklardır.

Ülkelerin çoğu aynı zamanda özellikle öğretmenlik eğitimini ele alan bir veya birkaç belgeye de başvurmaktadır. On üç ülke veya bölge öğretmen adaylarının akademik derecelendirme standartlarına ilişkin bir belge kullanmaktadır. Pek çok ülke özellikle öğretmenlik eğitimi ile ilgili diğer belgelerden de faydalanır. Bu belgeler ilgili düzenlemeler veya kılavuzlar olabilir.

Ek Notlar (Şekil 2.3)

Belçika (BE de): Verilen bilgiler, yalnızca, ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumların değerlendirilmesi ile ilgilidir. Genel ortaöğretim eğitimi için temel öğretmenlik eğitimi Topluluk dışında verilmektedir. Öğretmenlerin çoğuna Belçika Fransız Topluluğu'nda eğitim verilmektedir.

Yunanistan: Şekilde verilen bilgiler 2005 yılı Ağustos ayında yayınlanmış olan Yükseköğretimde kalite güvence kanunu ile ilgilidir.

Kıbrıs: Herhangi bir akademik derecelendirme standardı yoktur; fakat temel öğretmenlik eğitimi programının değerlendirilmesinde öğretmenlerin istihdam edilmesi amacıyla her yıl yapılan sınavların sonuçları kullanılmaktadır.

Lüksemburg: Ortaöğretimde, öğretmenlik eğitiminin genel bileşenleri yurtdışında alınmak zorundadır.

Birleşik Krallık: Verilen bilgiler genel olarak yükseköğretimin değerlendirilmesi ile ilgili değil yalnızca öğretmenlik eğitiminin temel unsurları ile ilgilidir.

Açıklayıcı Not

Değerlendirme kriterleri ve derecelendirme standartlarının tanımı için lütfen sözlükçeye bakınız.

2.3. Kapsam

Dış değerlendirme kapsamında çok farklı konular olabilir. Dış değerlendirme; yapılan bir iç değerlendirmenin sonuçları ile ilgili olabileceği gibi öğretmenlik eğitimi müfredatı, öğretim yöntemleri (yani bu müfredat içeriğinin nasıl öğretileceği) veya değerlendirme uygulamaları ile ilgili olabilir. Aynı zamanda mesleki eğitim ile genel eğitim arasındaki dengeyi, öğretim uygulaması için öğrencilerin okullara yerleştirilmesi sürecinin yönetilmesini, okullarla potansiyel ortaklıkları ve kurumların genel insan kaynakları yönetimini (öğretmenlik eğitimi veren öğretmenler veya söz konusu öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimleri için gerekli görülen nitelikler) de ele alıyor olabilir. Değerlendirilebilecek diğer önemli yönler; öğretmen/öğrenci oranı, öğrenci başarısı, öğrencilerin tutum ve motivasyonları, aldıkları eğitim hakkında görüşleri ve kurumların genel altyapısıdır (kütüphaneler, bilişim teknolojileri tesisleri ve laboratuvarları, vb. dahil).

Birçok ülke dış değerlendirme sürecinde yukarıda sayılan hususların hepsine veya neredeyse hepsine odaklanmaktadır. Sadece İrlanda bu hususların yalnızca birkaçını ele almaktadır. Çalışmaya katılan ülkelerin neredeyse hepsinde; ilgili düzenlemeler iç değerlendirme prosedürlerini dikkate almak zorundadır ya da bu prosedürleri dikkate almaları tavsiye edilir.

Danimarka, Avusturya, Finlandiya ve İsveç'te; dış değerlendirmenin kapsamına ilişkin herhangi bir düzenleme yoktur. Bu durum, Şekil 2.4'te irdelenen konuların genellikle ele alınmadığı anlamına gelmemektedir. Bu ülkelerde yapılacak değerlendirmenin kapsamı değerlendirme yapılmasını talep eden ve dış değerlendirmeyi gerçekleştirecek kişi veya kurumlar tarafından kararlaştırılır.

Finlandiya'da dış değerlendirme işlemi gerçekleştiren organ yapılacak değerlendirmenin hedeflerini şu kriterleri esas alarak belirler: program veya tema; yükseköğretimdeki eğitim politikaları ve sosyal politikalar ile hızla büyüyen ve gelişen veya problematik alanlar bakımından önemlidir. FINHEEC değerlendirme atamaları konusunda eğitim bakanlığı ile anlaşma imzalayabilmektedir. Ayrıca kurumlar ve öğrenci sendikaları FINHEEC'e uygun değerlendirme konuları önermektedir.

Aslında konu ile ilgili bir düzenlemesi bulunan tüm ülkeler öğretmenlik eğitiminin içeriğini değerlendirmektedir. Fransa, Letonya (kurumların değerlendirilmesinde) ve İzlanda hariç tüm ülkeler öğretmenlik veya değerlendirme yöntemlerinden birisini göz önünde bulundurmaktadır. Çek Cumhuriyeti (programların değerlendirilmesinde), İrlanda, Kıbrıs ve Slovenya dışında tüm ülkelerde dış değerlendirme esnasında öğrenci başarısı dikkate alınırken; çalışmaya katılan ülkelerin neredeyse yarısında öğrencilerin tutumları ve görüşleri de göz önünde bulundurulmaktadır. Diğer kriterler ise yalnızca bir kaç ülkede değerlendirme sürecine dahil edilmektedir.

İspanya 'eğitim programından ve eğitim programlarının yönetimi, planlanması, raporlanması ve organizasyonundan sorumlu ekibin işi ile ilgili olarak 'ders organizasyonu kriterlerinin' bulunduğunu belirtmiştir.

Ek Notlar (Şekil 2.4)

Belçika (BE de): Şekilde verilen bilgiler, yalnızca, ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumların değerlendirilmesi ile ilgilidir. Genel ortaöğretim eğitimi için temel öğretmenlik eğitimi Topluluk dışında verilmektedir. Öğretmenlerin çoğuna Belçika Fransız Topluluğu'nda eğitim verilmektedir.

Çek Cumhuriyeti: (1) dış kurum değerlendirmesi (2) dış program değerlendirmesi ile ilgilidir.

Yunanistan: Şekilde verilen bilgiler 2005 yılı Ağustos ayında yayınlanmış olan Yükseköğretimde kalite güvence kanunu ile ilgilidir.

Kıbrıs: Şekilde verilen bilgiler, yalnızca, ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren okulların dış denetimi ile ilgilidir.

Lüksemburg: Ortaöğretimde, öğretmenlik eğitiminin genel bileşenleri yurtdışında alınmak zorundadır.

Letonya: (1) dış kurum değerlendirmesi (2) dış program değerlendirmesi ile ilgilidir.

Polonya: (1) üniversitelerin dış değerlendirmesi (2) öğretmen okullarının dış değerlendirmesi ile ilgilidir. Yalnızca üniversiteler tarafından verilen temel öğretmenlik eğitimi ile ilgilidir.

Birleşik Krallık: Yükseköğretim Verilen bilgiler genel anlamda yükseköğretimin değerlendirilmesi ile ilgili değil yalnızca temel öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesi ile ilgilidir.

İzlanda: (1) dış program değerlendirmesi (2) dış kurum değerlendirmesi ile ilgilidir.

Açıklayıcı Not

İç değerlendirme, genel öğretmenlik eğitimi ve mesleki öğretmenlik eğitimi kavramlarının tanımları için lütfen sözlükçeye bakınız.

2.4. Usuller ve Mekanizmalar

Dış değerlendirme farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. Normalde dış değerlendirme bir saha ziyaretine ve bir iç değerlendirme raporuna dayanır. Söz konusu saha ziyareti denetim kapsamında; yönetim akademik ve idari personel ve öğrenciler ile görüşmeler yapılabilir. Dış değerlendirme sürecinde; eğitim verilen stajyer öğretmenlerin doğrudan gözlemlenmesi de mümkündür.

Birçok ülke; dış değerlendirme sürecinde yukarıda belirtilen usullerin hepsini veya neredeyse hepsini benimsemektedir; ancak Danimarka, Avusturya ve Finlandiya'da bu konu ile ilgili herhangi bir düzenleme yoktur.

Finlandiya'da, değerlendirmeye tabi tutulan yükseköğretim kurumları dış değerlendirme ekipleri için öz değerlendirme raporları hazırlar. Değerlendirme ekibi değerlendirmeye katılan kurumları ziyaret eder ve bu kurumlarla ilgili değerlendirme raporları hazırlar. Bu temel yöntemin yanı sıra, FINHEEC portföy, üst düzey yetkili değerlendirmeleri ve kıyaslama gibi farklı değerlendirme yöntemlerini de kullanmaktadır.

Saha ziyaretleri, Slovenya ve Slovakya dışında tüm ülkelerde dış değerlendirme için zorunludur ya da tavsiye edilir. Slovenya ve Slovakya'da ise saha ziyaretleri yapılması isteğe bağlıdır.

Slovenya'da, dış değerlendirme; değerlendirme başvurusunda bulunan yükseköğretim kurumlarının sunduğu belgelere dayanmaktadır.

Ülkelerin çoğunda, saha ziyaretleri yönetim, akademik ve idari personel ile yapılan görüşmeleri kapsar. Düzenlemeler genellikle saha ziyaretleri esnasında öğrencilerle de görüşmeler yapılmasını sağlamaktadır. Birçok ülkede, değerlendirme sürecine ilişkin düzenlemeler eğitim sürecinde yer alan üç tür katılımcı ile de görüşmeler yapılmasını gerektirir. Letonya ve Hollanda'da; öğrencilerle görüşmeler yapılması zorunluysa yönetim ve personel ile görüşme yapılması isteğe bağlıdır.

İspanya'da, farklı gruplarla yapılan görüşmelerde; dış değerlendirme komitesinin elde ettiği bulgular ile öz değerlendirme sürecine ilişkin bilgiler arasında karşılaştırma yapabilmesi için yeterli veri elde etmesi amaçlanmaktadır. Genel bir kural olarak belirli bir kişi birden fazla toplantıya katılmamaktadır. Komite farklı gruplarla yaptığı görüşmelerin daha önceden analiz edilmiş ve çelişkili bulgular elde edilmiş olan veya özellikle önemli, belirsiz veya tam bir kesinlik kazanmamış konulara odaklanmasını sağlayacaktır.

Sınıf gözlemi (temel öğretmenlik eğitimi veren kurumda) dış değerlendirmedeki başlıca usuller arasında düşünülemez. Yine de birçok ülkede bu hususla ilgili bir düzenleme olmamasına rağmen çalışmaya katılan ülkelerin dokuzunda sınıf gözlemi yapılması zorunludur. Birleşik Krallık'ta (İngiltere) ortak okulların personelleriyle görüşmeler yapılması da sürece dahildir.

Ek Notlar (Şekil 2.5)

Belçika (BEde): Şekilde verilen bilgiler, yalnızca, ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumların değerlendirilmesi ile ilgilidir. Genel ortaöğretim eğitimi için temel öğretmenlik eğitimi Topluluk dışında verilmektedir. Öğretmenlerin çoğuna Belçika Fransız Topluluğu'nda eğitim verilmektedir.

Çek Cumhuriyeti: (1) dış kurum değerlendirmesi (2) dış program değerlendirmesi ile ilgilidir.

Yunanistan: Şekilde verilen bilgiler 2005 yılı Ağustos ayında yayınlanmış olan Yükseköğretimde kalite güvence kanunu ile ilgilidir.

Kıbrıs: Şekilde verilen bilgiler, yalnızca, ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren okulların dış denetimi ile ilgilidir.

Lüksemburg: Ortaöğretimde, öğretmenlik eğitiminin genel bileşenleri yurtdışında alınmak zorundadır.

Polonya: (1) üniversitelerin dış değerlendirmesi (2) öğretmen okullarının dış değerlendirmesi ile ilgilidir. Resmi belgelerde bahsedilmeyen usuller yine de genellikle değerlendirme sürecine dahil edilmektedir.

Birleşik Krallık: Yükseköğretim Verilen bilgiler genel anlamda yükseköğretimin değerlendirilmesi ile ilgili değil yalnızca temel öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesi ile ilgilidir.

Açıklayıcı Not

Saha ziyareti kavramının tanımı için lütfen sözlükçeye bakınız.

2.5. Sıklık

Temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumların ve programların dış değerlendirmeye tabi tutulma sıklığı ülkeler arasında; hatta çeşitli dış değerlendirme türlerinin mevcut olduğu veya merkezi veya daha yüksek bir seviyede konu ile ilgili herhangi bir düzenleme olmadığı durumlarda bazen tek bir ülke içerisinde bile değişiklik göstermektedir.

Birçok Avrupa ülkesinde, temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumlar ve programlar; merkezi veya daha yüksek bir seviyede belirlenen sabit aralıklar ile dış değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bazı ülkelerde farklı aralıklarla gerçekleştirilen çeşitli dış değerlendirme türleri mevcuttur.

Dış değerlendirme için tespit edilmiş sabit aralıklara ilişkin iki uç örnekte; bir ülkede temel öğretmenlik eğitimi sunan kurumlar ve programlar her yıl değerlendirmeye tabi tutulurken diğer bir ülkede söz konusu değerlendirme aralığı 12 yılda bir olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılan 10 ülke veya bölgede değerlendirme aralıkları; uygulanabilecek maksimum zaman aralıkları olarak tespit edilmiştir; başka bir ifadeyle dış değerlendirme daha sık aralıklarla gerçekleştirilebilmektedir.

Özellikle temel öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin en uzun zaman aralığı İrlanda'da (öğretmenlik stajının değerlendirilmesinde) ve Birleşik Krallık'ta (İngiltere) kaydedilmiştir.

İrlanda'da her yıl ilköğretim okulları için temel öğretmenlik eğitimi alan ve son sınıfta olan öğrencilerin % 10'u öğretmenlik stajları esnasında değerlendirilmek üzere seçilir. Kayıtlı oldukları kuruma da konuya ilişkin bir değerlendirme raporu sunulur.

Sabit ve düzenli aralıklarla dış değerlendirme yapılan ülkelerin çoğunda; yapılan dış değerlendirme öğretmenlik eğitim programlarının veya kurumlarının akreditasyonu veya akreditasyon yenileme işlemi ile belirlenmiş bir modele uygun olarak gerçekleştirilir. (bkz. Bölüm 4, Kısım 4.1) Bu kurum veya programlar başlangıçta resmi akreditasyon amacıyla değerlendirilir. Daha sonra genellikle akreditasyonun yenilenmesi için ilk değerlendirmenin ardından iki veya üç yıl aralıklarla gerçekleştirilecek düzenli değerlendirmeler planlanır.

Letonya'da, yeni kurumların ilk defa akredite edilmesini sağlayan dış değerlendirme işlemi normalde tekrarlanmamaktadır. Slovenya'da, 2004 yılında yayınlanan yeni yükseköğretim kanunu öncesinde öğretmenlik eğitimi programlarında da benzer bir durum geçerliydi. Letonya'da ise aksine öğretmenlik programlarının akreditasyonlarının yenilenmesi zorunludur.

İsveç'te, yükseköğretim kurumlarının yeniden akredite edilmesi ile ilgili olarak düzenli değerlendirmeler gerçekleştirilmektedir; fakat yeni programlar veya kurumlar için herhangi bir prosedür planlanmamıştır.

İlave Notlar

Birleşik Krallık (SCT): (1) tüm yükseköğretim kurumlarının değerlendirilmesi (2) temel öğretmenlik eğitimi veren kurumların değerlendirilmesi ile ilgilidir.

İzlanda: (1) dış program değerlendirmesi (2) dış kurum değerlendirmesi ile ilgilidir.

Bulgaristan: gerçekleştirilecek dış değerlendirmeler arasındaki zaman aralığı bir önceki değerlendirmede elde edilen değerlendirme notuna bağlıdır ('tatmin edici' bir değerlendirme notu için üç yıl; 'iyi' veya 'çok iyi' değerlendirme notu için altı yıl ara verilir.).

On ülkede veya bölgede, dış değerlendirme aralıkları programa veya kuruma göre değişiklik göstermektedir.

Fransa'da; öğretmenlik eğitimi kurumları düzenli aralıklarla ve çeşitli sıklıkta olmak üzere iki tür dış değerlendirme uygulamak zorundadır. Çek Cumhuriyeti'nde ise; eğitim programlarının değerlendirme aralığı düzenlemeler ile sabitlenirken kurumların değerlendirilmesinde böyle bir durum söz konusu değildir.

Dış değerlendirme aralıklarının program veya kuruma bağlı olarak değişiklik gösterdiği durumlarda çeşitli senaryolarla karşılaşılması mümkündür. Belçika'nın Fransız Topluluğu, Çek Cumhuriyeti (kurumlardaki dış değerlendirmelerde), Fransa (CNE ve IGAENR tarafından gerçekleştirilen değerlendirmelerde), Birleşik Krallık (Kuzey İrlanda) ve İzlanda'da değerlendirme sıklığı; değerlendirme işlemlerini gerçekleştiren organ tarafından sabit aralıklar halinde belirlenmektedir. Söz konusu organ çeşitli hususları göz önünde bulundurarak, kurumun veya programın her yıl veya periyodik olarak değerlendirilmesi gerekip gerekmediğine karar verir.

Değerlendirmelerin benzer program türlerine uygulandığı **Çek Cumhuriyeti'**nde, eğitim personeli en son 1997/98 döneminde değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

İzlanda'da, öğretmenlik eğitimi veren programlar ve kurumlar 1998 ve 2005 yıllarında dış değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Almanya, İspanya, Avusturya ve Finlandiya'da; yükseköğretim kurumları dış değerlendirme sürecinde ilerleme kararına da dahil olmaktadır. Danimarka'da dış değerlendirme çeşitli organların talebi üzerine gerçekleştirilir.

Danimarka'da, program değerlendirmesi EVA (Danimarka Değerlendirme Kurumu) tarafından kendi inisiyatifi dahilinde veya hükümetin, bakanlıkların, istişare kurullarının, yerel mercilerin ve kuruluşların talebi üzerine gerçekleştirilebilir.

Almanya'da, eğitim bilimleri enstitüsünde (Studienseminare) dış değerlendirmeler üniversitelerin ve öğretmenlik eğitim merkezlerinin veya eğitim bakanlığının girişimleri ile gerçekleştirilebilir (bkz. Bölüm 4, Kısım 4.1). Lisans veya yüksek lisans programlarında; akreditasyon alınması ve akreditasyonun yenilenmesine ilişkin belirli bir prosedür vardır. Farklı eyaletlerin mevzuatında tüm dış değerlendirmelerin düzenli olarak gerçekleştirileceği belirtilmekte ancak değerlendirmelerin sıklığına değinilmemektedir.

İspanya'da, ANECA her yıl veya iki yılda bir değerlendirme yapılmasını isteyen yükseköğretim kurumlarına başvuru çağrısında bulunur. Değerlendirme talebinde bulunma kararı kurumun başkanı tarafından verilir. Ancak tüm kurumlar 2010 yılına kadar en azından bir kez değerlendirmeye tabi tutulmuş olmalıdır.

Avusturya'da dış değerlendirme üniversitelerin veya Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlığının talebi üzerine gerçekleştirilebilir.

Finlandiya'da, üniversiteler dış değerlendirme sürecine dahil olmak zorundadır fakat farklı alanlardaki değerlendirmeler aynı veya yakın zamanlara denk gelebileceğinden; ilgili kanun üniversitelerin hangi değerlendirme sürecine katılmak istediklerine seçebileceği şekilde yorumlanabilir.

BÖLÜM 3

TEMEL ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİNDE İÇ DEĞERLENDİRME

Öğretmenlik eğitiminde iç değerlendirme (öz değerlendirme) belirli bir kurum veya programda çalışan kişilerin sorumlu olduğu bir değerlendirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreç sistemli bir şekilde veri toplama ve öğrencilere, öğretmenlere ve diğer personele anket uygulamadan oluşur ve genellikle nihai bir raporla sonuçlanır. İç değerlendirme ilgili kurumda var olan yapıların ve uygulamaların toplu bir şekilde değerlendirilebildiği ölçüde kalite iyileştirme fırsatları sunar.

Bölüm 1’de belirtildiği üzere, Lüksemburg dışındaki bütün ülkelerde ve bölgelerde iç değerlendirmeye ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. İç değerlendirme ülkelerin neredeyse tamamında zorunludur. İç değerlendirme İspanya, Fransa, Kıbrıs ve Slovenya’da tavsiye edilen bir uygulamayken, Malta’da isteğe bağlıdır.

Bu anket kapsamında yer alan ülkelerdeki farklı iç değerlendirme uygulamalarına ilişkin genel bilgi ekte sunulmaktadır. Çek Cumhuriyeti, Almanya, Letonya, Macaristan, Polonya, Portekiz, Birleşik Krallık (İskoçya) ve İzlanda’da, birden fazla iç değerlendirme uygulaması bulunmaktadır. Aşağıda verilen şekillerde yalnızca ülkelerin iç değerlendirme usullerinin açıkça birbirinden farklı olduğu durumlarda ülkelerin birden fazla iç değerlendirme uygulamasına sahip olduğu belirtilmiştir.

Bu bölüm aşağıdakileri içermektedir:

- İç değerlendirmenin koordinasyonundan sorumlu kişiler
- İç değerlendirmede yer alan kişiler
- İç değerlendirme kriterlerinin belirlenmesinde kullanılması gereken resmi belgeler
- Kesin olarak belirlenmiş iç değerlendirme kapsamı
- İç değerlendirmenin dayandığı usuller ve mekanizmalar
- İç değerlendirme uygulama sıklığı

3.1. Koordinasyondan sorumlu organlar

İç değerlendirmenin organize edilmesi ve koordinasyonundan değerlendirmeye tabi tutulan kurumun yönetimi veya yönetim kurulu, kurum içerisinde bu amaç için kurulmuş özel bir değerlendirme komitesi veya bir akademik personel temsilcileri konseyi gibi farklı organlar sorumlu olabilir.

Pek çok ülkede, iç değerlendirmenin koordinasyonundan yönetim sorumludur. Koordinasyondan yönetimin sorumlu olmadığı durumlarda, sorumluluğu genellikle değerlendirme komitesi üstlenir. Portekiz, Birleşik Krallık (İskoçya) ve Bulgaristan’da, yukarıda belirtilen dört organın hepsi veya neredeyse hepsi iç değerlendirmenin koordine edilmesinde yer alır.

Belçika'nın Almanca Konuşan Topluluğu, Fransa, Hollanda, Portekiz, Birleşik Krallık, İzlanda (yükseköğretim programlarında gerçekleştirilen iç değerlendirilenin dış değerlendirmeyle bağlantılı olduğu durumlarda), Norveç, Bulgaristan ve Romanya'da, yönetim iç değerlendirilenin koordinasyon sorumluluğunu yönetim kurulu veya özel olarak oluşturulmuş bir değerlendirme komitesi ile paylaşır.

İzlanda'da, öz değerlendirme grubu ve bu grubun başkanını ilgili yükseköğretim kurumunun rektörü atar.

Çek Cumhuriyeti, Almanya (eğitim bilimleri enstitülerinde), Polonya, Slovenya ve İzlanda'da (yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen düzenli iç değerlendirme söz konusu olduğunda), iç değerlendirilenin koordinasyonundan genellikle kurum yönetimi sorumludur.

Almanya'nın eğitim bilimleri enstitülerinde (Studienseminare), iç değerlendirilenin koordinasyonundan sorumlu olan temel organ yönetimdir. Buna karşın, bazı eyaletlerde öğretmenlik eğitim bürosu (Amt für Lehrerbildung) veya benzeri kurumların idarecileri ve değerlendirmeye tabi tutulan enstitünün personeli de iç değerlendirilenin koordinasyonunda yer alabilir.

Polonya'daki üniversitelerde, iç değerlendirmeden eğitim fakültesi veya üniversite rektörü sorumludur. Fakülte konseyi değerlendirme çalışmalarının yürütülmesi ve yazılı bir rapor hazırlanmasından sorumlu olan bir komite belirler. Öğretmen okullarında, iç değerlendirme okul konseyi tarafından gerçekleştirilirken, öğretimin değerlendirilmesinden genellikle yönetim sorumludur.

Slovenya'da, 2004 Yükseköğretim Yasası gereğince iç değerlendirmeden üniversite rektörleri ve dekanlar sorumludur. Yüksek eğitim kurumlarının kurum içi kurallarına uygun olarak, iç değerlendirme süreci rektör/dekan tarafından atanan özel bir komisyon tarafından yönetilir.

İzlanda'nın yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen düzenli iç değerlendirmelerde, kurumlar kalite güvencesi çalışmalarını istedikleri gibi organize etmekte serbesttir. Buna karşın, bu alanda asıl sorumluluk rektördedir. Bazı kurumlarda, özel bir kalite yöneticisi varken, bazı kurumlarda da kalite meselelerinden yönetim kurulu veya bir konsey sorumludur.

Danimarka'da, yönetim kurulu iç değerlendirilenin koordinasyonundan sorumlu olan tek organdır.

Belçika'nın Fransız Topluluğu, Almanya (üniversiteler ve öğretmen okullarında), Yunanistan, İspanya, İrlanda, İtalya, Litvanya ve Macaristan'da (yıllık iç değerlendirmede), koordinasyondan sorumlu tek organ değerlendirme komitesidir (bu ülkelerin bazılarında değerlendirme komitesinin nasıl oluşturulduğuna ilişkin daha detaylı bilgi için bakınız Kısım 3.2).

Estonya, İtalya (isteğe bağlı olarak), Portekiz, Slovakya (isteğe bağlı olarak) ve Bulgaristan'da, akademik personel temsilcileri konseyi de iç değerlendirilenin koordinasyonunda yer alır.

Bulgaristan'da değerlendirme komitesi raporlarını kurumun yönetim kuruluna sunar. Daha sonra bu raporlar son olarak yönetime tavsiyelerde bulunan akademik personel temsilcileri konseyi tarafından resmi olarak onaylanır.

Macaristan'da, dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme yükseköğretim kurumlarına ait düzenlemeler ve Macaristan Akreditasyon Komitesi tarafından düzenlenir. Yıllık iç değerlendirmeden sorumlu organ – kurumsal değerlendirme komitesi – genellikle dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirmeden de sorumludur. Buna karşın, kurumsal özerklik nedeniyle kurum dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme çalışmalarının başka bir organ veya kurum tarafından yürütülmesini talep etme hakkına sahiptir. Her iki durumda da, dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirmeden sorumlu olan organ kurum konseyinin onayı ile belirlenir.

Malta'da, kalite güvence komitesi kaliteli eğitim ve hizmeti desteklemek amacıyla üniversite tarafından oluşturulur. İç değerlendirme uygulamasına ilişkin nihai sorumluluk Eğitim Fakültesi'nin Fakülte Kurulu'na aittir. Bununla birlikte, her bölüm eğitimin çeşitli bileşenleri için gelişme ve değişikliklere ilişkin tavsiyelerde bulunmak amacıyla kendi iç değerlendirmesini gerçekleştirmekte serbesttir.

Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Birleşik Krallık'ta (İskoçya), yükseköğretim kurumlarında iç değerlendirmenin koordinasyonuna ilişkin düzenlemeler bulunmasına rağmen, iç değerlendirmenin koordinasyonundan sorumlu olan organ açık bir şekilde belirlenmemiştir ve bu nedenle iç değerlendirmenin koordinasyonundan kimlerin sorumlu olduğu ve bu kişilerin kesin olarak hangi alanlardan sorumlu olduğu ilgili kurum tarafından belirlenir.

Çek Cumhuriyeti'nde, iç değerlendirmenin koordinasyonundan yönetimin sorumlu olmasına rağmen, üniversiteler kalite güvencesine ilişkin kendi iç sistemlerini geliştirme konusunda teşvik edilmektedir. Bu nedenle, bu alanda kurumdan kuruma farklılıklar görülmektedir. Bazı üniversitelerde değerlendirme konseyleri kurulmuş ve iç kılavuz ilkeler geliştirilmiştir. **Slovakya'daki** uygulamalar da bu şekildedir.

Birleşik Krallık'ta (İskoçya), her üniversitenin farklı bir yapıya sahip olmasına rağmen, nihai otorite üniversite meclisindedir (yönetim) ve üniversite senatosu (yönetim kurulu) üniversite meclisi adına hareket eder. Senatoda genellikle iç inceleme süreçlerini organize eden ve senatonun tamamına rapor sunan bir kalite güvencesi komitesi yer almaktadır. Komite üyeleri öncelikle akademik personeldir, ancak bazı kurumlar personeli (genellikle değerlendirme sürecinde uzman kişiler) kalite güvencesi süreçlerini idare eden ayrı birimlere sahiptir.

3.2. Katılımcılar

İlgili kurumun yönetimi, akademik personeli ve öğrencileri iç değerlendirmeye katılabilir. Bununla birlikte, özel değerlendirme uzmanları da iç değerlendirmede yer alabilir. Bu uzmanlar okul müdürü veya yönetim kurulu adına hareket edebilir veya değerlendirme çalışmalarının yürütülmesinden sorumlu personele metodolojik/teknik destek sağlayabilir.

Bu konuda düzenlemelerin bulunduğu ülkelerin neredeyse tamamında, kurum yönetimi, akademik personel temsilcileri ve öğrencilerin iç değerlendirmeye katılımı ya zorunludur ya da tavsiye edilmektedir. İrlanda'da, yalnızca okul müdürü veya yönetim kurulu adına hareket eden değerlendirme uzmanları iç değerlendirmeye katılabilir. İtalya'da, ne yönetim ne de akademik personel değerlendirmede yer alır. Hollanda'da, yönetimin katılımı isteğe bağlıdır.

Dokuz ülkede, Şekil 3.2'de gösterilen beş temel aktörün hepsi veya büyük çoğunluğu iç değerlendirmeye katılır.

Ek notlar

Belçika (BE de): Burada yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren kurumlardaki iç değerlendirme çalışmaları ele alınmıştır. Genel ortaöğretim için öğretmenlik eğitimi Topluluk dışında verilmektedir. Pek çok öğretmen Belçika'nın Fransız Topluluğu'nda yetiştirilmektedir.

Çek Cumhuriyeti: (1) dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (2) yıllık iç değerlendirme ile ilgilidir.

Yunanistan: Burada verilen bilgi Ağustos 2005 tarihli yükseköğretimde kalite güvencesine ilişkin yasa ile ilgilidir.

Kıbrıs: Burada verilen bilgi yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren okullardaki iç değerlendirme ile ilgilidir.

Lüksemburg: Ortaöğretim için öğretmenlik eğitiminin genel bileşeni yurtdışında alınmaktadır.

Macaristan: (1) yıllık iç değerlendirme ve (2) dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir.

Polonya: (1) üniversitelerde gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (2) öğretmen okullarında gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir.

Birleşik Krallık (ENG/WLS/NIR): Burada verilen bilgi yalnızca temel öğretmenlik eğitimine ilişkin değerlendirme ile ilgilidir ve genel olarak yükseköğretimde gerçekleştirilen iç değerlendirmeyi kapsamamaktadır. Değerlendirmeler genellikle yükseköğretim kurumlarıyla ortak olarak çalışan okulları da içerir.

Birleşik Krallık (SCT): (1) yıllık iç değerlendirme ve (2) her dört yılda bir gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir.

İzlanda: (1) yükseköğretim programlarında dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (2) yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen düzenli iç değerlendirme çalışmaları ile ilgilidir.

Bazı ülkeler akademik personel dışındaki kurum personeli, iş dünyası veya akademik çevreden dış paydaşlar ve kurumun eski mezunları olmak üzere iç değerlendirmeye başka katılımcıların da katkıda bulunabileceğini belirtiyor.

Belçika'nın Fransız Topluluğu'nda, iç değerlendirmenin gerçekleştirilmesinden önceki üç yıl içerisinde mezun olan kişiler iç değerlendirmeye katılabilir.

Belçika'nın Felemenk Topluluğu'nda, kurumun idari ve teknik personeli de zorunlu olarak iç değerlendirmeye katılır.

Yunanistan'da, bilimsel ve idari personelin katılımı isteğe bağlıdır.

İtalya'da, değerlendirme komitesi rektör tarafından seçilen akademik ve akademik olmayan uzmanlardan oluşur. Bu üyelerin çoğu genellikle akademisyenlerdir ve bu akademisyenlerin bazıları başka üniversitelerden gelmektedir.

İspanya ve Portekiz'de, hizmet personeli ve idari personel iç değerlendirmeye katılabilir.

Birleşik Krallık'ta (İskoçya), eğitim programını sunan fakülte veya yüksekokul dışından kişilerin ve kurum dışından kişilerin yıllık değerlendirmeye katılması zorunludur.

Romanya'da, kurumun en başarılı mezunlarının ve işverenlerin temsilcilerinin pedagojik eğitim veren üniversite kolejleri ve üniversitelerdeki iç değerlendirmelere katılmaları tavsiye edilmektedir.

Bazı ülkelere, resmi düzenlemeler bulunmamasına rağmen, genellikle kimin iç değerlendirmeye katıldığını belirleyen uygulamalar bulunabilir.

Örneğin, **Malta'da** tüm akademik personel öğrencilerin katılacağı anketler ve görüşmeler yoluyla ders programlarını değerlendirmek için teşvik edilir. İlgili bölümlerin başkanları da kendi bağımsız değerlendirme çalışmalarını yürütebilir. Hem ders içeriğini hem de değerlendirilmiş ödevleri gözden geçirmek için yurtdışından moderatör olarak hizmet veren uzmanlar davet edilir.

Bu alanda resmi bir düzenleme bulunmamasına rağmen, **Avusturya** üniversitelerinde yönetim, akademik personel ve öğrenciler genellikle iç değerlendirmede yer alır. *Pädagogische Akademien'de* de durum buna benzerdir.

Slovenya'da, yükseköğretim kurumlarının kurum içi kuralları gereğince, iç değerlendirme sürecini yönetmek amacıyla dekan tarafından atanan özel komisyon öğretmenler, idareciler ve öğrenci temsilcilerinden oluşmaktadır.

3.3. Değerlendirme kriterlerini belirleyen resmi belgeler

Yükseköğretime ilişkin genel mevzuat, temel öğretmenlik eğitimine ilişkin düzenlemeler, öğretmen adayları için akademik derecelendirme standartları, değerlendirme kriterleri listesi (ya iç değerlendirme için özel olarak hazırlanmış bir liste ya da dış değerlendirme için oluşturulmuş bir liste) ve iç değerlendirme kriterlerinin belirlenmesinde kullanılacak ulusal göstergeler düzenlemeler olarak tanımlanabilir.

Belçika'nın Fransız Topluluğu, Yunanistan, Litvanya ve Polonya'da yukarıda belirtilen belge türlerinin tamamı iç değerlendirme kriterlerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır.

Ülkelerin neredeyse tamamı yükseköğretime ilişkin mevzuatı her zaman yukarıda sıralanan diğer belgelerden birkaçı ile birlikte iç değerlendirme kriterlerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Bu belgelerin kullanılmasının tavsiye edildiği Belçika'nın Fransa Topluluğu ve Romanya dışında, bu belgelerin kullanımı bütün ülkelerde zorunludur.

Bazı ülkeler yükseköğretim kurumlarına görevlerini yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla iç değerlendirme kriterleri listesi gibi özel belgeler yayınlamaktadır.

Belçika'nın Fransız Topluluğu'nda, iç değerlendirme raporu yükseköğretimde değerlendirmeyi gerçekleştirecek kurumun oluşturulmasını sağlayan mevzuatta yer alan göstergeler listesini çerçeve olarak içeren bir metodoloji kullanılarak değerlendirme komitesi tarafından hazırlanır.

İspanya'da, ANECA üniversitelere kurumsal değerlendirme programlarını yürütmede yardımcı olmak amacıyla iki temel metodolojik kaynak yayınlamaktadır. Birinci kaynak olan *Modelo de Evaluación 2004–2005* (değerlendirme modeli) öz değerlendirme süresince değerlendirilmesi gereken önemli noktaları belirleyen altı kriter içerir. Bu kriterler eğitim programı, ders organizasyonu, insan kaynakları, materyal kaynakları, eğitim süreci ve sonuçlardır. İkinci kaynak olan *Guía de Autoevaluación* (öz değerlendirme kılavuzu) öz değerlendirmenin başlatılmasını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Fransa'da, yükseköğretim kurumlarının *Livre des Références*'inin konuyu ve iç değerlendirme kriterlerini prensipte tamamıyla içeriyor olmasına rağmen, bu belgelerin özellikle IUFM'lerde gerçekleştirilen değerlendirme çalışmalarına yönelik bir versiyonu bulunmamaktadır. Buna karşın, tüm diğer yükseköğretim kurumlarında olduğu gibi IUFM'lerin de gittikçe daha yaygın bir şekilde bu belgeleri (*Livre des Références*) kullanarak öz değerlendirme yapması beklenmektedir.

Macaristan'da, Akreditasyon Komitesi yıllık kurumsal değerlendirme raporunun hazırlanmasında yükseköğretim kurumlarına yardımcı olacak kılavuzlar ve öz değerlendirmeyle ilgili belgelere ilişkin detaylı bir kılavuz hazırlar.

Ülkelerin yarısında dış değerlendirme için kullanılan kriter listesi de bu belgeler arasında yer almaktadır.

Slovakya'da, Akreditasyon Komitesi tarafından dış değerlendirme ve akreditasyon amacıyla hazırlanan kriter listesi çoğu zaman genel eğitim programlarının iç değerlendirmesinde de kullanılır.

Birleşik Krallık'ta (İskoçya), dış değerlendirme kriterlerinin yıllık değerlendirmede kullanılmasının isteğe bağlı olmasına rağmen, iç değerlendirme kriterleri ile dış değerlendirme kriterleri arasında genellikle çok büyük bir fark bulunmamaktadır.

13 ülkede iç değerlendirme süresince dış değerlendirme sonuçları da dikkate alınmaktadır çünkü bu ülkelerde bu uygulama ya zorunludur ya da tavsiye edilmektedir. Birleşik Krallık'ta, bu konuda belirli bir düzenleme olmamasına rağmen, iç değerlendirmede dış değerlendirme sonuçlarının kullanılması beklenmektedir.

Birleşik Krallık'ta (İngiltere), denetim eğitim hizmeti sunan kurum ve kuruluşlar için büyük önem taşımaktadır. Bunun nedeni denetim raporlarının (alınması gereken önlemler ve dikkat edilmesi gereken noktaları içerir) ve performans profillerinin (denetim notunu içerir) internette yayınlanması ve Okullar için Eğitim ve Gelişim

Ek notlar (Şekil 3.3'ün devamı)

Birleşik Krallık (ENG/WLS/NIR): Bu tür düzenlemeler bulunmamaktadır, ancak öğretmenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşların bahsedilen belgelerin tamamını veya çoğunu göz önünde bulundurması beklenmektedir ve dış değerlendirme kriterleri etkili olabilmektedir. Burada verilen bilgi yalnızca temel öğretmenlik eğitimine ilişkin değerlendirme ile ilgilidir ve genel olarak yükseköğretimde gerçekleştirilen iç değerlendirmeyi kapsamamaktadır.

Birleşik Krallık (SCT): Dört yılda bir gerçekleştirilen iç değerlendirmede, çoğu zaman üniversite düzenlemeleri dahil edilmektedir.

İzlanda: (1) yükseköğretim programlarında dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (2) yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen düzenli iç değerlendirme çalışmaları ile ilgilidir.

Norveç: Dış değerlendirme kriterlerinde öğretmenlik eğitimi özel olarak ele alınmamaktadır. Buna karşın, öğretmenlik eğitiminde dış değerlendirme öğretmenlik eğitimi veren programlara ilişkin mevcut ulusal derecelendirme çerçevelerini içermektedir. Bunlar düzenlemeleri, içerik kılavuzlarını ve derecelendirme standartlarını kapsamaktadır.

Çek Cumhuriyeti (yıllık iç değerlendirmede), Danimarka, Lüksemburg, Malta, Avusturya, Slovenya, Finlandiya, İsveç, Birleşik Krallık (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda) ve İzlanda'da (yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen düzenli iç değerlendirme söz konusu olduğunda), iç denetim kriterlerini belirleyen belgelere ilişkin hiçbir düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşın, Malta'da temel öğretmenlik eğitimine ilişkin düzenlemeler ve içerik kılavuzlarının yanı sıra öğretmen adayları için akademik derecelendirme standartları da genellikle bu amaçla kullanılmaktadır.

3.4. Kapsam

Dış değerlendirmede olduğu gibi (bkz. Kısım 2.3), iç değerlendirme de öğretmenlik eğitimi müfredatının içeriği, kullanılan öğretim yöntemleri, mesleki eğitim ile genel eğitim arasındaki denge, stajyer öğretmenlerin okullara yerleştirilmesi, öğrenci/öğretmen oranı veya ilgili yükseköğretim kurumunun genel altyapısı gibi meseleler üzerine odaklanabilir.

İç değerlendirmenin kapsamına ilişkin resmi düzenlemelerin bulunduğu ülkelerin çoğu yukarıda sıralanan meselelerin tamamını (veya neredeyse tamamını) kapsar. Pek çok ülkede bu meseleler zorunlu olarak göz önünde bulundurulurken, Çek Cumhuriyeti (dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme söz konusu olduğunda), Almanya, Macaristan (dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme söz konusu olduğunda) ve Romanya'da bu meselelerin dikkate alınması tavsiye edilmekte veya bu konular isteğe bağlı olarak ele alınmaktadır. İtalya öğretmenlik eğitimi müfredatının içeriğinin iç değerlendirme düzenlemelerinde dikkate alınmadığı tek ülkedir.

Bazı ülkeler iç değerlendirme sırasında Şekil 3.4'te yer alan kriterler dışında kurumsal meseleler veya öğrenci odaklı sosyal meseleler gibi spesifik kriterleri de göz önünde bulundurabilir.

Yunanistan'da, öğrencilerin refahı ve kurumun idari hizmetleri de değerlendirilmektedir.

İspanya'da, dış değerlendirmede olduğu gibi iç değerlendirmede de öğretmenlik eğitimi kurslarının yönetimi, planlanması, duyurulması ve düzenlenmesi, eğitim programının özellikleri ve iyileştirme ve gözden geçirmeye ilişkin faaliyetler gibi kriterler üzerine yoğunlaşılır.

Letonya'da, eğitim programında gerçekleştirilen iç değerlendirme süresince (hem akreditasyon hem de akreditasyon yenileme amacıyla), programın gelişim planına ve programın herhangi bir nedenle sonlandırılması halinde başka bir programa veya kuruma geçişe izin verecek nitelikte olmasına özellikle dikkat edilmektedir.

Macaristan'da, yıllık iç denetleme usulünde ilgili programlar ve fakülteler bağlamında öğrenci ve eğitim personelinin sayısı, eğitimin yapısı (tam zamanlı, yarı zamanlı veya uzaktan eğitim) ve personelin çalışma saatleri (tam zamanlı veya yarı zamanlı) de ele alınır. Dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme söz konusu olduğunda, kurumların stratejilerinin, kalite güvence sistemlerinin, bir önceki süreçte elde ettikleri sonuçların ve sundukları doktora çalışmaları ve araştırmalarının da dikkate alınması tavsiye edilir.

Portekiz'de, üniversite ve teknik okulların iç değerlendirme sürecinde ayrıca sosyal destek, mezunların istihdam durumu ve işgücü piyasasına entegrasyonları ve sosyal tesisler gibi konuların da ele alınması gerekmektedir.

Belçika'nın Fransız Topluluğu, Çek Cumhuriyeti (dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme söz konusu olduğunda), Yunanistan, Estonya, İspanya, Litvanya, Letonya, Macaristan (özellikle dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme söz konusu olduğunda), Slovakya, Birleşik Krallık ve İzlanda (yükseköğretim programlarında iç değerlendirme dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirildiğinde) olmak üzere bazı ülkelerde, iç değerlendirmenin içeriği ve kapsamı dış değerlendirme ihtiyaçları temelinde şekillenmektedir. Bu ülkelerde kurumların iç değerlendirme çalışmalarını yürütürken dış değerlendirme kriterlerinden yaralanması zorunludur ya da bu duruma uygulamada yaygın olarak rastlanmaktadır. Buna alternatif olarak, kurumlara değerlendirme raporunda yer alması gereken konulara ilişkin detayların yanı sıra öz değerlendirme süresince incelenmesi gereken meseleleri içeren belgeler sağlanır (bkz. Kısım 3.3). İspanya'da her iki uygulamaya da rastlanmaktadır.

Çek Cumhuriyeti (yıllık iç değerlendirmede), Danimarka, Fransa, Kıbrıs, Lüksemburg, Malta, Avusturya; Polonya (öğretmen okullarında), Slovenya, Finlandiya, İsveç ve Birleşik Krallık'ta (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda), iç değerlendirmenin kapsamını kesin olarak ortaya koyan resmi düzenlemeler bulunmamaktadır.

Buna karşın, **Fransa**'da öğrencileri desteklemeye ve öğrencilerin öğretmenlik mesleğine girişini kolaylaştırmaya yönelik düzenlemeler ve öğretim yöntemlerini içeren eğitim yapısı gittikçe daha yaygın bir şekilde yükseköğretim kurumlarının *Livre des Références*'ına uygun olarak değerlendirilmektedir.

Bazı ülkelerde, iç değerlendirmenin kapsamına ilişkin düzenlemelerin bulunmaması düzenlemeler kapsamında yer alan konuların Şekil 3.4'te sıralanan konulardan çok farklı olduğu anlamına gelmemektedir.

Danimarka'da, iç değerlendirmenin odak noktasını üniversitenin yönetim kurulu belirler. Anket genellikle öğretim yöntemleri, insan kaynakları yönetimi, öğrencilerin başarı seviyesi ve öğrencilerin aldıkları eğitim konusundaki görüşleri ve mesleki eğitim ile genel eğitim arasındaki dengeyi kapsamaktadır.

Malta'da, Şekil'de yer alan konuların neredeyse tamamı iç değerlendirme süreci kapsamında yer alır.

Avusturya'da, Innsbruck Üniversitesi Öğretmenlik Eğitimi ve Okul Araştırmaları Bölümü tarafından 2001 yılında gerçekleştirilen çalışma eğitim kalitesine ilişkin iç değerlendirme bağlamında Şekil 3.4'teki konuların çoğunun değerlendirme kapsamında olduğunu gösterir. Bunun yanı sıra, müfredat geliştirme ve uluslararası işbirliği gibi ek parametreler üzerine de odaklanılır. Eğitim kalitesinin yanı sıra kurumsal yapı, idare, bölümün görevleri, araştırma, hizmet sunumu, halkla ilişkiler ve gelişim planı gibi alanlar da göz önünde bulundurulur.

Slovenya'da, iç değerlendirmede kullanılan öğrenci görüş anketleri genellikle ders içeriği, ders yükünün uygunluğu ve öğretmenlerin ve asistanların ders verme kapasiteleri gibi konulara ilişkin soruları içerir. Bu temelde bölüm ve fakülte tarafından hazırlanan küresel raporlar öğrencilerin algılarının zaman içerisinde veya disiplinler arasında nasıl değişiklik gösterdiğini belirlemek ve öğrencilerin başarısını karşılaştırmak amacıyla kullanılır. Öğrencilerin cinsiyeti ile ilişki ve kullanılan eğitim metodolojisinin uygunluğu gibi meseleler de ele alınır.

Ek notlar (Şekil 3.4)

Belçika (BE de): Burada yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren kurumlardaki iç değerlendirme çalışmaları ele alınmıştır. Genel ortaöğretim için öğretmenlik eğitimi Topluluk dışında verilmektedir. Pek çok öğretmen Belçika'nın Fransız Topluluğu'nda yetiştirilmektedir.

Çek Cumhuriyeti: (1) dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (2) yıllık iç değerlendirme ile ilgilidir.

Yunanistan: Burada verilen bilgi Ağustos 2005 tarihli yükseköğretimde kalite güvencesine ilişkin yasa ile ilgilidir.

Kıbrıs: Burada verilen bilgi yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren okullardaki iç değerlendirme ile ilgilidir.

Letonya: (1) bir yükseköğretim kurumunda akreditasyon için gerçekleştirilen iç değerlendirme, (2) bir eğitim programında akreditasyon için gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (3) bir eğitim programında akreditasyon yenileme için gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir.

Lüksemburg: Ortaöğretim için öğretmenlik eğitiminin genel bileşeni yurtdışında alınmaktadır.

Macaristan: (1) yıllık iç değerlendirme ve (2) dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir.

Polonya: (1) üniversitelerde gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (2) öğretmen okullarında gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir. Üniversitelerde gerçekleştirilen iç değerlendirmelerde okul yerleştirmeleri ve okullarla ortaklıklara doğrudan değinilmemesine rağmen, öz değerlendirme raporları hazırlanırken bunlar göz önünde bulundurulmaktadır.

Slovenya: Üniversite rektörleri ve dekanları kaliteden sorumlu tutulmaktadır. Bu nedenle tabloda yer alan konulardan bazıları iç değerlendirmenin odak noktasını oluşturmaktadır.

Birleşik Krallık (ENG/WLS/NIR): Bu tür düzenlemeler bulunmamaktadır, ancak öğretmenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşların bahsedilen belgelerin tamamını veya çoğunu göz önünde bulundurması beklenmektedir ve dış değerlendirme kriterleri etkili olabilmektedir. Burada verilen bilgi yalnızca temel öğretmenlik eğitimine ilişkin değerlendirme ile ilgilidir ve genel olarak yükseköğretimde gerçekleştirilen iç değerlendirmeyi kapsamamaktadır.

Birleşik Krallık (SCT): Yıllık iç değerlendirme süreci ve dış değerlendirme kapsamındaki meseleler benzer bir zeminde ele alınmaktadır.

İzlanda: (1) yükseköğretim programlarında dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (2) yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen düzenli iç değerlendirme çalışmaları ile ilgilidir.

3.5. Usuller ve Mekanizmalar

İç değerlendirmede çeşitli usuller ve mekanizmalar kullanılabilir. Örneğin, görüşmeler ve anketler bir kurumun yönetimi veya kurumun akademik veya idari personeli veya öğrencileri üzerine odaklanabilir. Eğitim alan stajyer öğretmenlerin sınıfta yaptığı gözlemler de iç değerlendirme için ihtiyaç duyulan bilgiyi toplamının başka bir yoludur.

Pek çok ülkede, yukarıda bahsedilen üç yöntem de zorunlu olarak veya tavsiye üzerine kullanılmaktadır. Belçika, Almanya, Estonya, İspanya ve Bulgaristan'da, bu yöntemler sınıfta yapılan gözlemler ile birlikte kullanılır.

Öğrencilerin katıldığı görüşmeler veya anketler iç değerlendirmede en çok kullanılan yöntemlerdir. İtalya, Letonya (eğitim programlarının akreditasyonunun yenilenmesi söz konusu olduğunda) ve Slovakya'da, bunlar zorunlu uygulamalardır. Polonya (öğretmen okullarında) ve Romanya'da, öğrencilerle görüşmeler yapılması veya öğrencilere anket dağıtılması beklenmemektedir.

Letonya'da, iç değerlendirmenin eğitim programının akreditasyonunun yenilenmesi amacıyla gerçekleştirildiği durumlarda, öğrencilerin yanı sıra eski mezunların işverenleri ile de görüşmeler yapılmaktadır.

Slovakya'da, öğrencilerin kendilerine sağlanan eğitim ve öğretimden memnun olup olmadıklarını belirlemeye yönelik anketlere her yıl katılmaları zorunludur.

13 ülke ve bölgede, iç değerlendirme usulleri ve mekanizmalarını belirleyen resmi düzenlemeler bulunmamaktadır. Buna karşın, birtakım uygulamalar mevcuttur.

Danimarka'da, iç değerlendirme genellikle yazılı bir değerlendirme olarak gerçekleştirilir.

Malta'da, tüm akademik personelin her akademik yıl için daha sonra bölüm başkanı ile tartışılacak tahmini bir çalışma programı sunması gerekmektedir. Her bir öğretmenin performansı da resmi bir tartışmayla değerlendirilir.

Ek notlar (Şekil 3.5'ün devamı)

Hollanda: Akreditasyona ilişkin ulusal düzenlemeler üst düzey yetkililerin gerçekleştirdiği dış değerlendirmeler ve akreditasyon için kullanılan iç değerlendirmenin akreditasyon modelinin yanı sıra yetkililerin uzmanlık alanlarına ilişkin gereklilikleri de takip ettiğini belirtiyor.

Polonya: (1) üniversitelerde gerçekleştirilen iç değerlendirme ve (2) öğretmen okullarında gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir.

Birleşik Krallık (ENG/WLS/NIR): Burada verilen bilgi yalnızca temel öğretmenlik eğitimine ilişkin değerlendirme ile ilgilidir ve genel olarak yükseköğretimde gerçekleştirilen iç değerlendirmeyi kapsamamaktadır.

Romanya: İç değerlendirmede yükseköğretim kurumunun diğer bölümleri tarafından hazırlanan belgelerin de kullanılması tavsiye edilmektedir.

3.6. Değerlendirme sıklığı

13 ülkede, iç değerlendirme yıllık olarak gerçekleştirilmektedir. Bulgaristan'da iç değerlendirme yılda birkaç defa gerçekleştirilir.

On ülke veya bölgede, yükseköğretim kurumları iç değerlendirmeleri üç yıldan on yıla kadar değişen uzun aralıklarla gerçekleştirmektedir. Bu ülkelerin pek çoğunda, zamanlama dış değerlendirmenin gerçekleştirilme zamanına bağlı olarak belirlenir. Bu durum her iki değerlendirme türünün de aynı akademik yılda ve tek bir süreç içerisinde gerçekleştirilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Buna alternatif olarak, iç değerlendirme iki dış değerlendirme arasında gerçekleştirilebilir ve iç değerlendirmenin dış değerlendirmeyle aynı yılda gerçekleştirilmesi zorunluluğu yoktur.

İrlanda'da, her on yılda bir gerçekleştirilmesi gereken iç değerlendirme yüksek eğitim kurumları tarafından benimsenen kalite güvencesi dış değerlendirmeleri ile sonuçlanır.

Avusturya'da, her iki duruma da (dış değerlendirme gerektiren iç değerlendirme veya tam tersi) rastlanabilmektedir.

Çek Cumhuriyeti, Almanya (lisans ve yüksek lisans programları sunan üniversiteler ve okullar), Macaristan ve Birleşik Krallık'ta (İskoçya), öğretmen yetiştiren kurumlar hem yıllık iç değerlendirme yapmak hem de dış değerlendirme sırasında özel değerlendirme raporları hazırlamak zorundadır. Macaristan'da, ek olarak her dört yılda bir ara raporlar hazırlanmaktadır.

Program ve kurumların akreditasyonuna ilişkin usullerin bulunduğu ülkelerde (bkz. Şekil 4.1), ilk akreditasyon genellikle iç değerlendirmeyi kapsar.

İç değerlendirmenin uygulanma sıklığının düzenlemeler tarafından belirlenmediği dokuz ülke veya bölgede, farklı senaryolara rastlanmaktadır.

Belçika'nın Fransız Topluluğu (üniversiteler), İspanya, Fransa (IGAENR ve CNE tarafından gerçekleştirilen değerlendirmeler ile bağlantılı iç değerlendirmeler söz konusu olduğunda), Finlandiya ve İzlanda'da, iç değerlendirme uygulama sıklığı düzenlemelerde belirlenmeyen dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilir. Belçika'nın Fransız Topluluğu, Fransa ve İzlanda'da, dış değerlendirmenin uygulanma zamanı dış değerlendirmeden sorumlu organ tarafından belirlenir. İspanya ve Finlandiya'da, yükseköğretim kurumları da dış değerlendirmeye ilişkin kararlara dahil edilir (bkz. Bölüm 2, Kısım 2.5). Finlandiya'da ayrıca kurumların dış değerlendirmeden bağımsız bir iç değerlendirme gerçekleştirmesi ve bu değerlendirmenin sıklığını belirlemesi gerekmektedir.

Fransa'da (DES tarafından gerçekleştirilen değerlendirme ile bağlantılı iç değerlendirme söz konusu olduğunda) ve Birleşik Krallık'ta (İngiltere ve Galler), (minimum) dış değerlendirme uygulama sıklığı sabit olarak belirlenmiştir, ancak iç değerlendirmeyi dış değerlendirme ile aynı zamanda yapma zorunluluğu yoktur.

Bugün **Fransa**'daki IUFM'lerin her dış değerlendirme öncesinde bir öz değerlendirme gerçekleştirmeleri tavsiye edilmektedir ve bu uygulamanın zaman içerisinde zorunlu hale gelmesi beklenmektedir.

Birleşik Krallık'ta (**İngiltere** ve **Galler**), müfettişlerin eğitim kalitesini değerlendirmede kullanılan sistemlerin etkinliğini değerlendirmeleri ve bu konuda rapor hazırlamaları gerekir ve öğretmenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşların teftişten önce gerçekleştirilen son öz değerlendirmeyi teslim etmeleri beklenir.

Danimarka, Kıbrıs ve Malta'da, merkezi seviyede iç değerlendirmeye ilişkin düzenleme oldukça azdır ve bu durum iç değerlendirmenin uygulanma sıklığı için de geçerlidir.

Danimarka'daki üniversitelerde, iç değerlendirme genellikle her dönem sonunda gerçekleştirilir. **Malta**'da, iç değerlendirme genellikle her yıl üniversitelerin eğitim fakülteleri tarafından gerçekleştirilir.

Figure 3.6. Fréquence de l'évaluation interne de la formation initiale des enseignants pour l'enseignement général (CITE 1-3). Année 2005/2006.

• **Düzenlemeler tarafından belirlenen değerlendirme sıklığı**

Bir yıldan fazla	BG
Yıllık	BE fr ⁽¹⁾ , DE ⁽¹⁾ , IT , LV , LT , SI , SK , SE , NO , RO
Yıllık olarak + daha seyrek gerçekleştirilen değerlendirme	CZ , DE ⁽²⁾ , HU (tous les 8 ans au moins), UK-SCT (tous les 4 ans)
Her üç ile on yıl arasında	BE de (en az beş yılda bir), BE nl (en az sekiz yılda bir), EE (üç ile yedi yılda bir), EL (en az dört yılda bir), IE (en az on yılda bir), NL (er altı yılda bir), AT (en az beş yılda bir), PL (en az beş yılda bir), PT (beş yılda bir)

• **Uygulama sıklığı düzenlemelerde belirlenmeyen değerlendirmeler**

BE fr², **DK**, **ES**, **FR**, **CY**, **MT**, **FI**, **UK-ENG/WLS/NIR**, **IS**

- İç değerlendirme usulü yok: **LU**
- Yurtdışında temel öğretmenlik eğitimi: **LI**

Kaynak: Eurydice.

Ek notlar

Belçika (BE fr): (1) anaokulları, ilkokullar ve ortaokullar için öğretmen yetiştiren kurumlar ve (2) liseler için öğretmen yetiştiren kurumlar ile ilgilidir.

Belçika (BE de): Burada yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren kurumlardaki iç değerlendirme çalışmaları ele alınmıştır. Genel ortaöğretim için öğretmenlik eğitimi Topluluk dışında verilmektedir. Pek çok öğretmen Belçika'nın Fransız Topluluğu'nda yetiştirilmektedir.

Almanya: (1) eğitim bilimleri enstitüleri (*Studienseminare*) ve (2) üniversiteler ve öğretmen okullarında gerçekleştirilen değerlendirme ile ilgilidir.

Yunanistan: Burada verilen bilgi Ağustos 2005 tarihli yükseköğretimde kalite güvencesine ilişkin yasa ile ilgilidir.

Kıbrıs: Burada verilen bilgi yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren okullardaki iç değerlendirme ile ilgilidir.

Letonya: Burada verilen bilgi programlarda gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir.

Lüksemburg: Ortaöğretim için öğretmenlik eğitiminin genel bileşeni yurtdışında alınmaktadır.

Avusturya: Burada verilen bilgi üniversiteler ile ilgilidir.

Birleşik Krallık (ENG/WLS/NIR): Burada verilen bilgi yalnızca temel öğretmenlik eğitimine ilişkin değerlendirme ile ilgilidir ve genel olarak yükseköğretimde gerçekleştirilen iç değerlendirmeyi kapsamamaktadır.

İzlanda: Yükseköğretim kurumları çeşitli şekillerde olabilen iç kalite güvencesi sistemlerine sahip olmak zorundadır.

Norveç: Pek çok iç değerlendirme yıllık olarak gerçekleştirilmektedir, ancak daha uzun süren kapsamlı değerlendirmeler de bulunmaktadır.

Açıklayıcı not

Yeni programlara veya kurumlara ilk defa akreditasyon verilmesi amacıyla yalnızca bir defa uygulanan iç değerlendirmeyi kapsamamaktadır.

BÖLÜM 4 – DEĞERLENDİRME BULGULARININ KULLANILMASI

Değerlendirme sonuçları kurumlar ve programlar üzerinde doğrudan veya dolaylı etkisi olacak şekilde farklı şekillerde kullanılabilir. Örneğin, eğitim kalitesinin yetersiz olması kurumların takip değerlendirmelerine tabi tutulacak ve çeşitli önlemlerden oluşan iyileştirme planları hazırlaması ve uygulaması gerektiği anlamına gelebilir. Bir kurumun akademik derecelendirme hakkının elinden alınması veya kuruma sağlanan finansmanda değişik yapılması gibi cezalar da söz konusu olabilir. Bunun tersine, kurumun performansının yüksek seviye olması finansmanda artışa neden olabilir.

Değerlendirme sonuçlarının kurumlar üzerindeki etkilerinin yanı sıra, bu sonuçlar personel, öğrenciler ve kamuya da duyurulabilir. Sonuç olarak, tüm kurumlardan toplanan değerlendirme bulguları genel olarak temel öğretmenlik eğitiminin kalitesine ilişkin ulusal raporda özet olarak yer alabilir.

Bu bölüm aşağıdakileri içermektedir:

- Gerçekleştirilen değerlendirmelerin kurum ve programlara ilişkin olası sonuçları
- Değerlendirme bulgularının personel, öğrenciler ve kamu tarafından erişilebilirliği
- Değerlendirme bulgularının genel olarak temel öğretmenlik eğitiminin durumuna ilişkin göstergeler ve ulusal raporlar hazırlanmasında kullanılması

4.1. Olası değerlendirme sonuçları

Ülkelerin büyük çoğunluğunda, düzenlemeler gereğince, öğretmen eğitimi veren programlar ve kurumlarda gerçekleştirilen **dış değerlendirmelerin** başlıca olası sonuçları duruma göre bu program ve kurumların akreditasyonunun yenilenmesi, bu program ve kurumlar için sağlanan finansman veya takip değerlendirmesi ile ilgili olabilir.

Yalnızca beş ülke veya bölgede (Belçika'nın Fransız Topluluğu, Danimarka, İrlanda, Avusturya ve Finlandiya), bu konular düzenlemelere dayanmaktadır.

Belçika'nın Fransız Topluluğu'nda, dış değerlendirmenin amacı her bir kurum için ileriye giden yolu göstermektedir. Bu kurumların – tamamen kendi inisiyatifleri ile – (gizli tutulan) dış değerlendirme bulgularından yola çıkarak gerçekleştirilecek bir reform prosedürü geliştirmeleri beklenmektedir. Buna karşın, dış değerlendirmenin olası sonuçlarına ilişkin son kararı Topluluk hükümeti verir.

İrlanda ve **Finlandiya**'da, dış değerlendirme sonuçlarının kullanılması değerlendirmeye tabi tutulan kurumun sorumluluğundadır. Finlandiya'da, dış değerlendirme organı (FINHEEC) genellikle üç yıl sonra bir takip değerlendirmesi gerçekleştirir.

Ülkelerin büyük çoğunluğunda, dış değerlendirme bulguları kurum veya programların akreditasyonunun yenilenmesine ilişkin kararların alınmasında temel teşkil eder. Bu bir kurumun akreditasyon standartlarının gerektirdiği koşulları karşıladığının resmi olarak kabul edilip edilmemesi ile ilgili karardır.

Akreditasyon yenileme usulü genellikle öğretmenlik eğitimi veren yeni programlar veya kurumların başlangıç olarak belirli bir süre için akredite edilmesi anlamına gelir (bkz. Şekil 2.6). Bu sürenin dolması ile birlikte yeniden değerlendirme yapılarak bu akreditasyon gözden geçirilir. Bu nedenle, değerlendirme sonuçları kurumlara ilişkin ve kurumların öğretmenlik eğitimi verme ve akademik derecelendirme sağlama yetkisi ve kurumlara sağlanan kamu finansmanına ilişkin önemli kararın alınmasında kullanılır. Teorik olarak, değerlendirme sonuçlarının olumsuz olması halinde, programa son verilebilir veya kurum kapatılabilir.

Litvanya, Birleşik Krallık (İngiltere ve Galler) ve Norveç'te, asıl amacı akreditasyon yenileme sürecini desteklemek değil, öğretmenlik eğitimi veren programlar veya kurumlara ilişkin akreditasyon kararları için bilgi sağlamak olan dış değerlendirme türleri bulunmaktadır.

Litvanya'da, yükseköğretimde kalite değerlendirme merkezi tarafından gerçekleştirilen değerlendirmeler kaliteyi artırmak için öncelik olarak kabul edilmektedir, ancak bu değerlendirmelerin sonuçları ayrıca akreditasyon yenileme sürecinde de kullanılmaktadır.

Birleşik Krallık'ta (İngiltere ve Galler), teftişin amaçlarından bir tanesi gerekliliklerle uyumun kontrol edilmesidir. Teftişler (Ofsted veya Estyn) sırasında, verilen eğitimin akreditasyon gerekliliklerini karşılamadığının tespit edilmesi halinde, Okullar için Eğitim ve Gelişim Ajansı (İngiltere) ve Yüksek Eğitim Fon Konseyi (Galler) akreditasyonun geri alınmasına karar verebilir.

Norveç'te, eğitimde kalite güvencesi ajansı düzenli bir şekilde tüm yükseköğretim kurumlarını değerlendirir. Değerlendirme sonuçlarının yetersiz olması halinde, ilgili kurum mevcut programları devam ettirebilir, ancak performansını iyileştirene kadar yeni programlar başlatamaz. Dış değerlendirme bulguları olası bir akreditasyon yenileme usulünün başlatılması için de temel teşkil edebilir. Bugüne kadar, öğretmenlik eğitimi sunan programlar bu tür bir usul kapsamında yer almamıştır.

Akreditasyon yenileme usullerinin bulunduğu ülkelerde, dış değerlendirme bulguları nedeniyle program veya kurumların akreditasyon yenileme taleplerinin reddedilmesi halinde, bu kararın bu program veya kurumlara sağlanan kamu finansmanı üzerinde de etkisi olabilmektedir. Burada söz konusu bir program olduğunda, finansman genellikle ilgili kurum içerisinde yeniden düzenlenir ve finansman miktarı değişmeden kalabilir. Buna karşın, İspanya ve İsveç'te akreditasyon usulü finansmanı hiçbir şekilde etkilemez.

Birleşik Krallık (İngiltere ve Galler) örneğinde olduğu gibi, finansman seviyesi dış değerlendirme süresince gözlenen kalite seviyesine göre değişebilmektedir.

Belçika'nın Almanca konuşan topluluğu, Çek Cumhuriyeti, Almanya (bazı eyaletlerde), Fransa ve Portekiz'de, dış değerlendirme sonuçları hiçbir akreditasyon sürecinde kullanılmamaktadır, ancak kurum ve programların finansmanı üzerinde etkili olabilmektedir.

Belçika'nın Almanca Konuşan Topluluğu'nda, değerlendirme sonuçlarının olumsuz olması halinde, ilgili kurum operasyonel amaçlarla kuruma sağlanan kamu finansmanını geri ödemek zorunda kalabilir.

Fransa'daki öğretmen yetiştiren kurumlar (*Instituts universitaires de formations des maîtres - IUFMs*) çeşitli organlar tarafından değerlendirilmektedir (bkz. ek). Bu değerlendirmelerin sonuçları özellikle dört yıllık kamu finansmanı sözleşmelerinin yenilenmesine ilişkin görüşmelerde dikkate alınır.

Portekiz'de, değerlendirme sonuçlarının olumlu olması yeni programların başlatılmasını veya mevcut programların geliştirilmesini teşvik edebilir. Bunun tersine, sonuçların olumsuz olduğu durumlarda, programlar durdurulabilir. Buna karşın, uygulamada bu gibi durumlara rastlanmamıştır.

Dış değerlendirme sonuçlarının kullanımına ilişkin düzenlemeler bulunan ülkelerin tamamında, bir kurum veya programın gerekli kalite standartlarının tamamını karşılamadığı durumlarda genellikle takip değerlendirmesinin düzenlenmesine yönelik bir karar alınır. Bu genellikle kurumun bir iyileştirme planı hazırlama ve ülkeden ülkeye değişen belirli bir süre sonrasında yeni bir dış değerlendirme gerçekleştirme yükümlülüğünü içerir. Almanya ve Fransa'da, takip değerlendirmesi isteğe bağlıdır. Yunanistan ve İzlanda'da, kurumlar için dış değerlendirmenin tek sonucu bir iyileştirme planı uygulanmasıdır.

Dış değerlendirme sonuçlarının akreditasyon yenileme kararları üzerinde etkili olduğu ülkelerin çoğunda, akreditasyon gerekliliklerinin karşılanmadığı durumlarda koşullu veya geçici akreditasyon verilebilir. Koşullu akreditasyon genellikle iki veya üç yıl süreyle verilir ve bu sırada takip değerlendirmesi organize edilir.

Çek Cumhuriyeti'nde, eğitim programlarına verilen akreditasyonun belirli koşullara tabi olması halinde, fakültenin (genellikle iki yıl içerisinde) gerekli koşulların karşılandığına dair bir rapor sunması gerekir.

Letonya'da, bir eğitim programına yalnızca bir defa (iki yıllık) geçici akreditasyon verilir.

Macaristan'da, değerlendirme sonuçlarının olumsuz olması halinde, akreditasyon komisyonu eğitim bakanının belirli bir süre için kurumun akademik derecelendirme yetkisini geri alması ve gerekli önlemlerin alınıp alınmadığını kontrol etmesi önerisinde bulunur.

Polonya'da, kurumlara koşullu akreditasyon verilmesi halinde, üst düzey eğitim yetkilileri yeni değerlendirme için son tarihi belirlerken, öğretmen yetiştiren kurumların da derhal bir iyileştirme planı uygulamaları gerekmektedir.

İç değerlendirme söz konusu olduğunda, düzenlemeler pek çok ülkede bir iyileştirme planı hazırlanmasına izin vermektedir. Belçika (Almanca Konuşan Topluluk), Çek Cumhuriyeti (yıllık iç değerlendirmede), Danimarka, Yunanistan, İspanya, İrlanda, Litvanya, Polonya, Birleşik Krallık (İskoçya), İzlanda (dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme söz konusu olduğunda), Norveç ve Bulgaristan'da, bir iyileştirme planı oluşturulması zorunludur. Bu tür bir planın hazırlanması Belçika'nın Fransız Topluluğu, Almanya, Estonya, Slovakya ve Romanya'da tavsiye edilirken, İtalya'da isteğe bağlıdır.

Yaklaşık on ülkede, kurumlar iyileştirme planına ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı iç değerlendirme çalışmaları yürütmektedir. Bu durum kurumların özerkliğinden kaynaklanmaktadır. Fransa, Kıbrıs, Slovenya ve İzlanda'da, bu tür bir iç değerlendirme tavsiye edilmektedir ve/veya yalnızca kısmen düzenlemektedir. İyileştirme planına ilişkin düzenlemelerin bulunmaması yıllık iç değerlendirmelerin (eğitim programı değerlendirmesi söz konusu olduğunda Letonya, Macaristan ve İsveç) yanı sıra dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen zorunlu iç değerlendirme (Belçika'nın Felemenk Topluluğu, Çek Cumhuriyeti, Letonya, Macaristan, Hollanda ve Portekiz) ile de ilgilidir. Birleşik Krallık'ta (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda), ne iyileştirme planı ne de iç değerlendirmenin pek çok diğer yönüne ilişkin düzenleme bulunmaktadır. Ne var ki, bu durum bu planların dolaylı olarak tavsiye edilmediği anlamına gelmemektedir.

Ülkelerin çoğunda, iç değerlendirme sonuçları genellikle dış değerlendirme süresince de dikkate alınır (bkz. Şekil 2.5) ve değerlendirme sonuçlarının olumsuz olması daha fazla dış değerlendirme yapılmasını teşvik eden unsurlardan birisi olarak görülür.

Almanya'da, dış değerlendirme zorunlu değildir. Üniversitelerin veya öğretmen okullarının yönetimleri – eğitim bilimleri enstitüleri (*Studienseminare*) söz konusu olduğunda eğitim bakanı – iç değerlendirme sonuçları ışığında gerekli olduğu düşünülürse dış değerlendirme talebinde bulunma yetkisine sahiptir.

4.2. Bulguların yayınlanması ve erişilebilirliği

Değerlendirme sonuçlarının kurumları doğrudan etkileyecek “ilk” kullanımının yanı sıra, (bkz. Kısım 4.1), bu bulgular kurum faaliyetlerinde yer alan çeşitli aktörlere veya kamuya bilgilendirme amacıyla duyurulabilir.

Her bir kurum veya program için dış değerlendirme sonuçlarının yayınlanmasına ilişkin düzenlemeler oldukça yaygındır. 19 ülkede, bu sonuçlar sistematik olarak yayınlanmaktadır. Buna karşın, iç değerlendirme sonuçlarının sistematik olarak yayınlanması yalnızca altı ülkede (yıllık iç değerlendirme söz konusu olduğunda Çek Cumhuriyeti, İtalya, Litvanya, Slovakya, Finlandiya ve İsveç) zorunludur.

İspanya ve Letonya’da, dış ve iç değerlendirme sonuçları isteğe bağlı olarak yayınlanır. İspanya’da sonuçların yayınlanıp yayınlanmayacağına değerlendirmeye tabi tutulan kurum karar verir. Slovenya ve Birleşik Krallık’ta (İskoçya), dış değerlendirme bulguları bu şekilde yayınlanmamaktadır, ancak kamu bu bulgulara dolaylı olarak erişebilmektedir.

Slovenya’da, dış değerlendirmeden sorumlu organ olan Yükseköğretim Konseyi tarafından gerçekleştirilen toplantılar kamuya açıktır. Toplantılar neticesinde ortaya çıkan bilgiler basın yoluyla dağıtılır.

Birleşik Krallık’ta (İskoçya), dış değerlendirme sonuçlarına ilişkin raporlar resmi olarak yayınlanmamaktadır, ancak bu sonuçlar *İskoçya Genel Öğretim Konseyi*’nde ele alınmakta ve toplantı kayıtları kamuya duyurulmaktadır.

İç değerlendirme bulgularının yayınlanması Norveç’te tavsiye edilirken, Almanya, Yunanistan, Macaristan ve Birleşik Krallık’ta (İskoçya) isteğe bağlıdır. Ülkelerin büyük çoğunluğunda, iç değerlendirme sonuçlarının yayınlanmasına ilişkin düzenleme veya tavsiye kararları bulunmamaktadır. Buna karşın, bu sonuçların yayınlanması yaygın bir uygulamadır.

İrlanda’da, iç ve dış değerlendirme raporları üniversitelerin web sitelerinde yayınlanır. İspanya’da da aynı uygulama geçerlidir. Diğer ülkelerde dış değerlendirme raporları dış değerlendirmeden sorumlu organ (Estonya, Yunanistan, Fransa – Ulusal Değerlendirme Komitesi (*Comité national d’évaluation*) – Macaristan, Hollanda, Slovakya ve Birleşik Krallık (İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda) veya maliye bakanlığı (Belçika’nın Almanca Konuşan Topluluğu, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Portekiz, İsveç, İzlanda ve Romanya) tarafından genellikle kendi web sitelerinde veya bağımsız yükseköğretim kurumları için şemsiye kurumların web sitelerinde (Belçika’nın Felemenk Topluluğu) yayınlanır. Almanya, Macaristan, Hollanda, İzlanda, Norveç ve Romanya’da, dış değerlendirme sonuçları eğitime ilişkin broşürler, kongreler ve basında çıkan makalelerde de yayınlanmaktadır.

Değerlendirme bulgularının yayınlanması bu bulguların yükseköğretimin işleyişinde yer alan herkes tarafından fiilen erişilebilir olması anlamına gelmektedir. Buna karşın, dış değerlendirme bulgularının yayınlanmasının zorunlu olduğu ülkelerin neredeyse tamamı bu bulguların kurumların yönetimi tarafından doğrudan ve akademik personel ve öğrenciler tarafından çoğu zaman erişilebilir olmasını sağlamaya yönelik adımlar atmaktadır.

Belçika’nın Fransız Topluluğu ve Polonya’da (öğretmen okullarında), değerlendirme sonuçlarının yayınlanması ve kurumlar içinde erişilebilirliğine ilişkin çok az düzenleme bulunmaktadır. Yalnızca yönetim değerlendirme sonuçlarına sistematik olarak ulaşabilmektedir. Avusturya’da, dış ve iç değerlendirme sonuçlarının yayınlanması hiçbir düzenlemeye tabi değildir. Bunun sebebi genel olarak değerlendirmeye ilişkin düzenleme bulunmamasıdır. Bu ülkede uygulamada paydaşlar genellikle değerlendirme sonuçlarına ulaşabilmektedir.

- Danimarka:** Üniversitelerde gerçekleştirilen iç değerlendirme sonuçlarına genellikle istek üzerine erişilebilmektedir.
- Almanya:** Dış değerlendirme sonuçlarının yayınlanıp yayınlanmayacağına ilişkin karar bir eyaletten diğerine değişiklik göstermektedir.
- Yunanistan:** Burada verilen bilgi Ağustos 2005 tarihli yükseköğretimde kalite güvencesine ilişkin yasa ile ilgilidir.
- İrlanda:** (1) üniversitelerde gerçekleştirilen dış değerlendirme ve (2) öğretmenlik stajına ilişkin dış değerlendirme ile ilgilidir.
- Kıbrıs:** Burada verilen bilgi yalnızca ilköğretim için temel öğretmenlik eğitimi veren okullardaki iç değerlendirme ile ilgilidir.
- Letonya:** İç değerlendirme söz konusu olduğunda, yalnızca kurum ve programların ilk akreditasyonu sırasında gerçekleştirilen değerlendirmelerin sonuçları yayınlanmaktadır.
- Lüksemburg:** Ortaöğretim için öğretmenlik eğitiminin genel bileşeni yurtdışında alınmaktadır.
- Macaristan:** (1) yıllık iç değerlendirme ve (2) dış değerlendirme öncesinde gerçekleştirilen iç değerlendirme ile ilgilidir. Düzenlemeler gereğince, yıllık iç değerlendirme sonuçları kamuya duyurulmalıdır, ancak bu sonuçları yayınlama kararını ilgili kurum vermektedir.
- Malta:** İç değerlendirme sonuçları genellikle akademik personel ve öğrenciler tarafından erişilebilmektedir.
- Polonya:** (1) üniversitelerde gerçekleştirilen dış değerlendirme ve (2) öğretmen okullarında gerçekleştirilen dış değerlendirme ile ilgilidir.
- Slovenya:** kurum içi kurallar gereğince, iç değerlendirme sonuçları ilgili fakültenin web sitesinde yayınlanır. Bu sonuçlar ayrıca yükseköğretim kurumunun eğitim kalitesi değerlendirme komisyonu tarafından hazırlanan raporlarda da yayınlanır.
- Birleşik Krallık:** Burada verilen bilgi yalnızca temel öğretmenlik eğitime ilişkin değerlendirme ile ilgilidir ve genel olarak yükseköğretimde gerçekleştirilen iç değerlendirmeyi kapsamamaktadır.

Değerlendirmeye tabi tutulan kurumlar ile ortak olarak çalışan okullar ülkelerin büyük çoğunluğunda dış değerlendirme bulgularına ulaşabilmektedir.

Dış değerlendirme bulguları ile karşılaştırıldığında iç değerlendirme bulgularının kurum içinde dağıtılmasına ilişkin daha az düzenleme bulunmaktadır, ancak sonuçların yayınlanmasına ilişkin düzenlemeler ile karşılaştırıldığında, bu konuya ilişkin düzenlemelerin sayısı biraz daha fazladır ve bu düzenlemeler daha sınırlayıcıdır. Estonya ve Romanya'da bu uygulama tavsiye edilmektedir.

4.3. Göstergeler ve ulusal raporlar yoluyla izleme

Eğitim sisteminin izlenmesinin birkaç amacı vardır. Eğitim sisteminin izlenmesi sistemin kontrol edilmesine yardımcı olmak, sistemin kalitesine ilişkin raporlar sağlamak ve sistemin performansını iyileştirmeye yönelik düzenlemelerin yapılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde genel olarak sisteme ilişkin kapsamlı bilgiye duyulan ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlik eğitimi sunan kurumlar/programlarda gerçekleştirilen değerlendirmelerin bulguları – temel öğretmelik eğitiminin durumuna ilişkin genel bir tablo sağlayan rapor ve göstergelerde özetlendiği üzere – politika yapıcılar için girdi sağlayabilir.

Buna karşın, her bir kurumun değerlendirme raporları temelinde hazırlanan ulusal raporlar ve göstergeler genel uygulamadan uzaktır.

Yalnızca Belçika'nın Almanca Konuşan Topluluğu, Almanya (lisans ve yüksek lisans programlarının akreditasyonuna ilişkin dış değerlendirme söz konusu olduğunda), Yunanistan, İrlanda (eğitim uygulamasına ilişkin iç ve dış değerlendirme söz konusu olduğunda), Litvanya ve Birleşik Krallık'ta (İngiltere ve Galler), yüksek eğitim veya özellikle temel öğretmenlik eğitimi için hem ulusal raporlar hem de göstergeler ortaya konmaktadır.

Dokuz ülkede çoğu zaman genel olarak yükseköğretime ilişkin ulusal raporlar hazırlanmaktadır. Hollanda'da, dış değerlendirme bulguları eğitim sisteminin durumu üzerine genel bir raporda derlenir.

BÖLÜM 5 – HİZMET İÇİ ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİNDE AKREDİTASYON VE DEĞERLENDİRME

Öğretmenlerin mesleki gelişiminin çeşitli amaçları vardır ve ulusal düzeyde belirlemiş eğitim önceliklerinden okulların veya bireysel olarak öğretmenlerin belirli ihtiyaçlarına kadar çeşitli ihtiyaçlara cevap verebilir. Mesleki gelişim, çeşitli örgütsel biçimlere girebilir ve eğitim sunan çeşitli kurum ve kuruluş tarafından verilebilir.

Çoğu ülkede hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması tamamen âdem-i merkeziyetçi bir yapıya kavuşmuş olup okulların sorumluluğu altında bulunmaktadır. Sonuç olarak, okullar ve yerel eğitim müdürlükleri öğretmenlerin ve okulların becerileri ve gelişim ihtiyaçları doğrultusunda eğitim sunmaktadırlar.

Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurumların çeşitliliği ve okulların bu kurumlar arasından seçim yapmak konusundaki özerkliklerinin arttığı dikkate alındığında kalite kontrolü meselesi gittikçe önem kazanmaktadır.

Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve kuruluşların akreditasyonu ve değerlendirilmesi bu bölümün ana konusunu oluşturmaktadır. Aşağıda yer alan konular, ilerleyen bölümlerde daha detaylı olarak ele alınacaktır:

- Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve kuruluşların akreditasyonunu ve değerlendirilmesini etkileyen resmi düzenlemelerin (veya uygulamaların) var olması
- Bu konuya ilişkin esas usuller
- Akreditasyon ve/veya değerlendirmeyi yapan bir veya daha fazla sayıdaki dış organ
- Akreditasyon ve değerlendirmenin kapsamı
- Akreditasyon ve değerlendirmenin hangi sıklıkta yapıldığı
- Akreditasyon ve değerlendirmeden elde edilen sonuçların kullanılması

5.1. Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve kuruluş türleri ve düzenlemelerin var olması

Hizmet içi eğitim sunan çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşu arasından bu araştırma için altı temel kurum/kuruluş seçilmiştir. (Bkz. Şekil 5.1) Aşağıdaki örneklerde de gösterildiği üzere hizmet içi eğitim sunan bir veya iki kurum/kuruluşa sahip bazı ülkeler dışındaki ülkelerin büyük çoğunluğunda hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum/kuruluş türlerinin hepsi veya neredeyse hepsi şu anda mevcuttur.

Yunanistan ve Kıbrıs'ta kamu kuruluşu olan hizmet içi öğretmenlik eğitimi merkezleri hizmet içi eğitim sunan tek organdır.

Lüksemburg'da hizmet içi öğretmenlik eğitimi sadece yüksek öğretim kurumları ve temel öğretmenlik eğitimi veren kurumlar tarafından sağlanmaktadır.

Norveç'te yalnızca yüksek öğretim kurumları hizmet içi öğretmenlik eğitim sunmaktadır.

Hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşların sayısından bağımsız olarak, ülkelerin büyük bir çoğunluğunda hizmet içi öğretmenlik eğitim sunanlar akreditasyon ve/veya değerlendirmeye ilişkin düzenlemelere tabidirler. Hem akreditasyon hem de değerlendirmeye ilişkin usuller yaklaşık olarak eşit bir temelde sunulmaktadır.

Belçika'nın Almanca konuşan Topluluğu, İsveç ve Norveç'te temel öğretmenlik eğitimi veren kurum veya programların değerlendirilmesine ilişkin düzenlemeler, hizmet içi öğretmenlik eğitimin değerlendirilmesi ile de ilgilidir.

İsveç'te 2001 Öğretmenlik Eğitimi Reformunun temel yapı taşlarından birisi hayat boyu öğrenmedir. Temel öğretmenlik eğitiminin yapısına ilişkin modüller bu nedenle mesleğini fiilen icra eden öğretmenlere açıktır. Yani hizmet içi öğretmenlik eğitimi, yüksek öğretimin tabi olduğu aynı kalite değerlendirmeden geçer.

Almanya, İspanya, Macaristan, Hollanda, Polonya, Portekiz, Slovenya, Bulgaristan ve Romanya olmak üzere dokuz ülkede, akreditasyon ve değerlendirmeye ilişkin düzenlemeler ilgili her bir ülkede hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan her tür kurum/kuruluştta uygulanmaktadır.

Fransa, Belçika'nın Almanca konuşan Toplulukları, Estonya, Yunanistan, İsveç, İzlanda ve Norveç'te düzenlemeler yalnızca hizmet içi öğretmenlik eğitimin değerlendirilmesi ile ilişkiyken Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Letonya, Lüksemburg, Slovakya ve Finlandiya'da düzenlemeler yalnızca akreditasyona ilişkindir.

İrlanda ve İtalya'da durum daha karmaşıktır. Bu iki ülkede akreditasyon ve değerlendirmeye ilişkin düzenlemeler sadece hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren belirli kurum ve kuruluşta uygulanırken eğitim veren diğer kurum ve kuruluşlarda bu iki usulün yalnızca birine ilişkin düzenlemeler uygulanmaktadır.

İrlanda'da temel öğretmenlik eğitimi veren kurumlar, öğretmen sendikaları veya dernekleri ve Sivil Toplum Kuruluşları veya özel şirketler hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşların değerlendirilmesine ilişkin düzenlemelere sahip iken yüksek öğretim kurumlarında bu tür düzenlemeler yoktur. Akreditasyona ilişkin düzenlemelerin yüksek öğretim kurumları veya temel öğretmenlik eğitimi veren kurumlarda uygulanmadığı **İtalya'da** da durum benzerdir.

Altı ülkede (Belçika, Danimarka, İtalya, Finlandiya, İsveç, İzlanda) düzenlemeler hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan köklü kurumların hepsinde değil ancak bazılarında uygulanmaktadır.

Finlandiya'da yüksek öğretim kurumlarınca verilen yalnızca en az 30 ECTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) kredilik hizmet içi öğretmenlik eğitimi, bu eğitimi sunan kurum ve kuruluşun talebi üzerine FINHEEC (Finlandiya Yüksek Öğretim Değerlendirme Konseyi) tarafından akredite edilebilir. Ders içeriklerinin kurumların hedef ve stratejileri ile ve katılımcıların temel eğitimi ile ilgili olması gerekmektedir.

Fransa, Kıbrıs, Litvanya, Malta, Avusturya ve Birleşik Krallıkta hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve kuruluşların akreditasyonu veya değerlendirilmesine ilişkin düzenlemeler bulunmamaktadır. Ancak bu ülkelerin çoğunda düzenlenmeye tabi olmayan belirli değerlendirme veya akreditasyon uygulamaları mevcuttur.

Fransa'da tek prosedür, hizmet içi öğretmenlik eğitimi talebinde bulunmaktadır. Bu prosedür, belirli bir eğitim türünden sorumlu belirli bir organın belirlenmesine karar veren uygun bir idari merci tarafından her bir akademide yayımlanmaktadır.

Kıbrıs'ta ilgili hiçbir düzenleme bulunmamasına rağmen hizmet içi eğitim programlarının değerlendirilmesi Eğitim ve Kültür Bakanlığı Pedagoji Enstitüsü tarafından yürütülmektedir.

Malta’da hizmet içi öğretmenlik eğitimini düzenleyenler katılımcılardan anket doldurmalarını isteyerek dersleri değerlendirmeye teşvik edilirler.

Avusturya’da Pädagogischen Institute (hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurumlar) hizmet sunumlarına ilişkin yıllık bir rapor yayımlar. Eğitim derslerinin kalitesinin anketlerle düzenli olarak değerlendirilmesinden ayrı olarak belirli eğitim programları daha geniş kapsamda değerlendirilmektedir. Örneğin, yukarı Avusturya’daki bir ilde *Oberösterreich’daki Pädagogische Institut des Bundes* tarafından ilkökul öğretmenlerine ikinci dilde (İngilizce olarak) verilen öğretmenlik eğitimi İngiltere’deki muadili ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca 2004 yılında Rechnungshof (Avusturya Sayıştay) hizmet içi öğretmenlik eğitiminin, öğretim ve öğrenimin gelişimine ne kadar katkı sağladığını araştırmıştır. Yukarı Avusturya, Styria, Tirol ve Viyana’da hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren kurum ve kuruluş müfettişler tarafından ziyaret edilmiştir. Eğitim, Bilim ve Kültür Bakanlığı için bu konuya dair bir rapor hazırlanmaktadır.

Birleşik Krallıkta (İngiltere ve Galler) sürekli mesleki gelişim (CPD) sağlayanların akreditasyonu veya değerlendirilmesine ilişkin kapsamlı bir sistem yoktur. Ancak kanunun getirmiş olduğu sorumluluklardan doğan, bazı değerlendirme süreçleri yürürlüktedir. Ofsted (İngiltere’de) ve Estyn (Galler’de) öğretmenlik eğitiminin ve sürekli mesleki gelişimin her yönüyle ilgili tavsiyelerde bulunmaktadırlar. Bu tavsiyeler, okullara ve çocuklar ve gençler için yerel bölge hizmetlerine yönelik yürütülmekte olan teftiş programlarından ve müfettişlerin yaptıkları diğer ziyaretlerden elde edilen verilere dayanmaktadır. Ayrıca, İngiltere’de Okullar için Eğitim ve Gelişim Ajansının hizmet içi öğretmenlik eğitimine ilişkin geniş bir yetki alanı vardır. Bu Ajansın temel hedeflerinden birisi bölge ve konular kapsamında sürekli mesleki gelişimin (CPD) kalitesini ve kapsamını izlenmektir.

5.2. Esas Usuller

Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve kuruluşların akreditasyon ve değerlendirme süreçleri kapsamında, saha ziyareti veya yazılı bir planın analizi, kurumun öz-değerlendirme raporu veya konuya temel teşkil eden diğer belgeler gibi çeşitli prosedürler yer alabilir. İç değerlendirme, akreditasyon ve değerlendirme sürecinin bir parçası da olabilir.

On bir ülke veya bölge (Belçika’nın Fransız ve Flamenko Toplulukları, İspanya, Letonya, Macaristan, Hollanda, Polonya, Portekiz, Slovakya, Bulgaristan ve Romanya) Şekil 5.2’de gösterilen prosedürlerin tamamını ya da tamamına yakını zorunlu olarak kullanmaktadır. İspanya’da hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunanların değerlendirilmesi farklı unsurları kapsamaktadır. Şekil 5.2’de “zorunlu” olarak gösterilenler Özerk Toplulukların hepsinde ortak olsa da “ isteğe bağlı” olanlar bu ülkelerden yalnızca bazılarının durumunu yansıtmaktadır.

öğretmenlik eğitimi veren kurumlarda) ve Slovakiya'da ise hizmet içi öğretmenlik eğitimine ilişkin akreditasyon ve değerlendirme sürecinin bir parçası değildir.

İç değerlendirme, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, İrlanda, İtalya (öğretmen sendikaları veya dernekleri veya eğitim sunan özel sektör kuruluşlarında) ve İsveç dışında düzenlemeleri olan ülkelerin hepsinde hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren kurumların veya programların akreditasyon ve değerlendirilmesinin zorunlu bir bileşenidir. İç değerlendirme, Belçika'nın Almanca konuşan Topluluğunda ve Slovekiya'da tavsiye edilmekte Slovenya'da ise isteğe bağlıdır. İç değerlendirmenin zorunlu olduğu veya tavsiye edildiği ülkelerde, dış değerlendirme süresince öz-değerlendirme raporunun analiz edilmesi genellikle zorunludur veya tavsiye edilmektedir.

5.3. Akreditasyon ve/veya değerlendirmeyi yürüten dış organlar

Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunanların akreditasyonu ve/veya değerlendirilmesinden farklı dış organlar sorumlu olabilir. Bu sorumluluk, söz konusu ülkeye bağlı olarak bir değerlendirme ajansı veya komitesine, eğitim bakanlığına, kamu adına çalışan bağımsız bir organa (örn. bir denetim şirketi), okul eğitimi veya hizmet içi öğretmenlik eğitimi için özel olarak kurulan bir denetleme kuruluna, dış denetim uzmanlarına veya diğer organlara düşebilir.

Çoğu ülke veya bölgede böylesi bir akreditasyon ve değerlendirmeden yalnızca bir organ sorumludur. Bu organ da doğal olarak bir değerlendirme ajansı veya komitesi veya eğitim bakanlığıdır.

Almanya ve İspanya'nın âdem-i merkezîyetçi yapısına uygun olarak, bu iki ülkede akreditasyon ve değerlendirmeyi üstlenen organlar bir Eyaletten veya Özerk Topluluktan diğerine değişebilir.

Almanya'daki kültürel egemenlik ilkesi dikkate alınacak olursa, hizmet içi öğretmenlik eğitime yönelik genel denetim 16 Eyaletin her birinde bakanlıkların görevidir. Çoğu Eyalet, hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sunulan çalıştay, ders ve programların değerlendirilmesi ve akreditasyonu kapsamında, bu görevini yürütmek üzere merkezi enstitüler veya ajanslar kurmuş veya atamıştır. Bunlara verilebilecek örnekler arasında Hessen'deki *Institut für Qualitätsentwicklung* (Eğitimde Kalite Güvencesi Enstitüsü) ve Aşağı Saksonya'daki *Zentrale Evaluations- und Akkreditierungsagentur Hannover* (Hannover Değerlendirme ve Akreditasyon Merkezi Ajansı) yer almaktadır. Bağımsız bir organ olarak Akreditasyon Konseyi de (*Akkreditierungsrat*) akreditasyon ve değerlendirmede yer almaktadır.

İspanya'da değerlendirmeyi üstlenen organlar eğitim bakanlığına ve Özerk Topluluklara bağlı olup bir Topluluktan diğerine farklılık göstermektedir. Örneğin, Andalusia Özerk Topluluğu hizmet içi öğretmenlik eğitimi sistemini Eğitim ve Bilim Bakanlığı (*Consejería de Educación y Ciencia*) çevresinde düzenlemektedir. Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sistemi bölgesel düzeyde Eğitimin Değerlendirilmesi ve Hizmet İçi Öğretmenlik Eğitiminden sorumlu Genel Müdürlük (*Dirección General de Evaluación Educativa y Formación del Profesorado*) tarafından ve her bir ilde de Bakanlığın İl Delegasyonları (*Delegación Provincial*) tarafından koordine edilmektedir. Genel Müdürlük değerlendirmeyi yürütmekten sorumlu organdır.

Şekil 5.3: Genel eğitim için hizmet içi öğretmenlik eğitimi akredite eden ve/veya değerlendiren dış organlar (ISCED 1-3), 2005/06

Bir değerlendirme ajansı veya değerlendirme komitesi	BE nl, DE (bazı eyaletleri), HU, SI, FI, NO, BG
Eğitim bakanlığı, bir bakanlık dairesi veya komisyonu	CZ, DK, EE, EL, IT, LV, HU, PL, SK, IS
Kamu adına çalışan bağımsız bir organ	DK, DE (bazı eyaletleri), NL, PT, RO
Okul eğitimi için denetleme kurulu	BE de, DE (bazı eyaletleri), IE, PL
Hizmet içi öğretmenlik eğitimi için denetleme kurulu	HU
Diğer organlar	BE fr, ES

- Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum/kuruluşların değerlendirilmesi veya akreditasyonuna ilişkin düzenlemeler yok: **CY, FR, MT, AT, UK**
- Akreditasyon veya değerlendirmeyi yapan organlara ilişkin düzenlemeler yok: **LU**
- Yurt dışında hizmet içi öğretmenlik eğitimi: **LI**
- Veri yok: **SE**

Kaynak: Eurydice.

Ek Notlar

Almanya ve İspanya: Değerlendirme ve akreditasyondan sorumlu organ bir Eyaletten veya Özerk Topluluktan diğerine değişmektedir.

Kıbrıs: Bütün eğitim kademelerinin ve hizmet içi öğretmenlik eğitimin sistematik olarak değerlendirilmesini sağlamak için Eğitim ve Kültür Bakanlığının bünyesinde bir araştırma ve değerlendirme birimi şu anda kurulmaktadır.

Litvanya: Taslak düzenlemeler eğitim bakanlığının bünyesindeki değerlendirme kuruluşunu kapsamaktadır.

Finlandiya: Yüksek öğretim kurumlarına verilen en az 30 ECTS kredilik hizmet içi öğretmenlik eğitimi bu hizmeti sunan kurum/kuruluşun talebi üzerine FINHEEC tarafından akredite edilebilir.

İzlanda: Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan yüksek öğretim kurumlarının değerlendirilmesi henüz yapılmamıştır.

Danimarka, Macaristan ve Polonya'da farklı organlar akreditasyon ve değerlendirme sürecine dâhil olurlar.

Danimarka'da hizmet içi öğretmenlik eğitimi yetkisi Eğitim Bakanlığına veya Bilim, Teknoloji ve Gelişim Bakanlığına verilmiştir. Ancak dış değerlendirme genellikle Danimarka Değerlendirme Enstitüsü (EVA) tarafından yürütülmektedir.

Macaristan'da süreç üç aşamada yürümektedir. Hazırlık aşamasında programın düzenleyicisi, Ulusal Uzman Kayıtlarında yer alan bir uzmandan programa ilişkin görüş bildirmesini ister. İkinci aşamada, Hizmet İçi Öğretmenlik Eğitimi Akreditasyon Organından (*Pedagógus-továbbképzési Akkreditációs Testület*) bir uzman, yasal düzenlemeleri temel alan kılavuza uygun olarak programı değerlendirir ve daha sonra bakana programın onaylanma kararına ilişkin bir öneri hazırlar. Nihai olarak her iki uzman görüşünü bildirdikten sonra, program eğitim bakanlığı tarafından bir kez daha değerlendirilir ve akreditasyona ilişkin öneri bakana sunulur. Ulusal Hizmet İçi Öğretmenlik Eğitimi Komitesi (*Országos Pedagógus-továbbképzési Bizottság*) programların kontrolünde de görev almaktadır..

Polonya'da değerlendirilen derse bağlı olarak iki farklı organ değerlendirmeyi yürütmektedir. Eğitim Bakanlığı, Ulusal Hizmet İçi Öğretmenlik Eğitimi Merkezi tarafından sunulan hizmet içi öğretmenlik eğitimi derslerini değerlendirir ve akredite eder. Bakanlık aynı zamanda öğleden sonraları, hafta sonları veya yazın temel öğretmenlik eğitimi veren kurumlarca stajyer öğretmenlere yönelik sunulan mesleki ehliyet derslerini kabul edip etmeyeceğine de karar vermektedir. Bakanlığa bağlı olan bölgesel eğitimden sorumlu makamların (kuratoria) başkanları, hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan diğer bütün kurum ve kuruluşlar tarafından sunulan mesleki ehliyet derslerini değerlendirmekte ve akredite etmektedir.

Belçika'nın Flâmenko Topluluğu, Almanya (bazı eyaletleri), Macaristan, Slovenya, Finlandiya, Norveç ve Bulgaristan'da bir değerlendirme ajansı veya değerlendirme komitesi, akreditasyon ve/veya değerlendirmeyi yürütmektedir.

Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Yunanistan, İtalya, Litvanya, Macaristan, Polonya(Ulusal Hizmet İçi Öğretmenlik Eğitimi Merkezi ve başlangıç öğretmenlik eğitimi veren kuruluşlar tarafından sunulan derslerde) Slovakiya ve İzlanda'da eğitim bakanlığı, bakanlık dairelerinden biri veya bakanlık komisyonu akreditasyon ve/veya değerlendirmeyi yürütür veya bu sürece ilişkin sorumlulukları paylaşır.

Danimarka'da, ya Eğitim Bakanlığı ya da Bilim, Teknoloji ve İnovasyon Bakanlığı akreditasyonu yürütmektedir.

Yunanistan'da kamu okullarında çalışan yeni atanmış öğretilere hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunmakla sorumlu olan Eğitim Bakanlığı Pedagoji Enstitüsünden eğitim danışmanları ve bir danışmanlar komitesi değerlendirmeyi yürütmektedir. Bu kişiler Pedagoji Enstitüsünde özellikle bu amaç için bulunan bir istatistikçiler ekibi tarafından desteklenmektedirler.

Slovakya'da İleri Eğitim Akreditasyon Komisyonu hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan her bir kurum ve kuruluşla yüksek öğretim kurumları arasındaki işbirliğini koordine etmek üzere eğitim bakanlığı bünyesinde kurulmuştur. Hizmet içi öğretmenlik eğitimi, bakanlık tarafından metodolojik-eğitim merkezleri, Ulusal Eğitim Enstitüsü ve diğer eğitim kurumları aracılığıyla kontrol edilmektedir.

Beş ülkede (Danimarka, Almanya'nın bazı Eyaletleri, Hollanda, Portekiz ve Romanya) kamu adına çalışan bağımsız bir organ hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve kuruluşların akreditasyonu ve/veya değerlendirilmesinden sorumludur.

Nihai olarak, okul eğitimi için denetleme kurulu Belçika'nın Almanca konuşan Topluluğunda, bazı Alman Eyaletlerinde, İrlanda ve Polonya'da hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve kuruluşların akreditasyonu ve/değerlendirilmesini üstlenmektedir. Belçika'nın Almanca konuşan Topluluğunda ve İrlanda'da denetleme kurulu eğitim bakanlığının bir parçasıdır.

Hizmet içi öğretmenlik eğitimi denetleme kurulu, yalnızca değerlendirmeye diğer organlarla birlikte dâhil olduğu Macaristan'da (Ulusal Hizmet İçi Öğretmenlik Eğitimi Komitesi) mevcuttur.

Belçika'nın Fransız Topluluğunda yaygın bir enstitü olan *Institut de la formation en cours de carriere* uygulayıcıları aracılığıyla hizmet içi öğretmenlik eğitimini düzenler ve değerlendirir.

Letonya'da bir uzman, ileri öğretmenlik eğitimi programlarından sorumlu onaylama komisyonu adına söz konusu programı değerlendirir. Uzman daha sonra, programı kabul edip etmeyeceğine karar verecek olan ilgili onaylama komisyonuna (ilgili program türüne bağlı olarak) bir rapor sunar.

Lüksemburg'da hizmet içi öğretmenlik eğitimini akredite eden veya değerlendiren organlara ilişkin düzenlemeler mevcut değildir.

Düzenlemeye sahip çoğu ülkede bahsedilen konuların tamamı veya tamamına yakını kapsam dâhilindedir. Çoğunluğunda öğretim yöntemleri ve/veya eğitim veren kişilerin yeterlilikleri olduğu kadar faaliyetlerin içeriği de göz önünde bulundurulmaktadır. Altyapı da (öğretim materyalleri, teknik ekipman gibi) oldukça sık değerlendirilmektedir. Katılımcıların aldıkları eğitime ilişkin görüşleri sekiz ülkede göz önünde bulundurulmaktadır.

Belçika’nın Almanca konuşan Topluluğu, İzlanda ve Bulgaristan’ın hem hizmet içi öğretmenlik eğitiminin değerlendirilme veya akreditasyon kapsamına hem de temel öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin düzenlemeleri uygulamaktadır. Bu düzenlemeler bahsedilen bütün yönleri göz önünde bulundurmaktadır.

Çoğu ülke, farklı özelliklerden bahsetmektedir. Faaliyetin içeriği ve organizasyonu ile eğitim amaçları arasında tutarlılık olması en önemli özelliklerden biri gibi görünmektedir.

Danimarka’da yeni bir programın akreditasyonu, ders süresi ve organizasyonu (örn. yarı zamanlı ya da tam zamanlı), kabul koşulları, hedef grup (örneğin grubun eğitime ilişkin geçmişleri veya çalışma deneyimleri) ve gelecekteki kalite güvencesi yöntemlerinin tanımı gibi konulara odaklanmaktadır.

İspanya’da belirli Özerk Toplulukların akreditasyon/değerlendirmenin kapsamı konusunda daha fazla düzenlemeleri vardır. Bölgesel Planın nasıl tasarlandığı ve uygulandığı ile eğitimin nasıl koordine edildiği, eğitimin faydası ve kullanılan öğretim materyallerinin niteliği/niceliğine odaklanılan Asturias Özerk Topluluğunda da durum böyledir.

İrlanda’da değerlendirme aynı zamanda dersin ilkökul müfredatıyla olan ilgisine ve faaliyetin resmi politika ve yol gösterici ilkelerle ne ölçüde uyumlu olduğuna odaklanmaktadır.

Macaristan’da programın amaçlarının açık olup olmadığına ve her bir hedef grup(lar) için tasarlanmış olup olmadığına, yetiştirilecek öğretmenlere sağladığı katma değere odaklanılmaktadır. Detaylı içerik gereklilikleri her bir eğitim programının amaçları ile ve program düzenleyicisinin verdiği bilgilerle karşılaştırılmaktadır. Değerlendirme, program ihtiyaçlarının amaçları karşılayıp karşılamadığını, programın hedef grupla(gruplarla), okul türleri ve programın amaçladığı düzeylerle uygun olup olmadığını inceler. Ayrıca değerlendirme, programın başarılı öğrenmeye önem verip vermediğini ve sunulan konuların uygulamaya konulup konulmadığını inceler.

Letonya’da yöntemlerin programın amaç, görev ve ulaşılmak istenilen sonuçlarıyla uygun olması gerekmektedir. Ayrıca programın yeni konu standartlarıyla ve değerlendirme uygulamalarıyla uygunluğu da değerlendirilmektedir. Eğitim sunan kurum ve kuruluş, uygulamanın, program hedeflerinin, görevlerin ve ulaşılmak istenilen sonuçların kalitesinden sorumludur.

Romanya’da akreditasyon süreci; kurumun meşruiyeti, gerekli eğitim mekânının var olması, eğitim programının faydası (yani eğitim programının eğitimin gelişimine ilişkin ulusal politika ve stratejilerle, hizmet içi eğitim standartlarıyla, ulusal düzeyde belirlenmiş eğitim öncelikleriyle uygunluğu ve hedef grup için yeterliliği), danışmanlık sunumunun ve zaman yönetiminin var olması (örneğin zaman tahsisi, eğitim oturumlarının süresi, bunların tam zamanlı veya yarı zamanlı dersler, akşam sınıfları, uzaktan öğretim şeklinde organizasyonu) gibi bir dizi kriteri ve koşulu göz önünde bulundurmaktadır.

5.5. Akreditasyon ve değerlendirmenin hangi sıklıkta yapıldığı

Hizmet içi eğitim kapsamında değerlendirme ve/veya akreditasyonun ne sıklıkta yapılacağı sadece 12 ülkede belirlenmiştir. Kıbrıs, İrlanda ve Slovakya'da düzenlemeler mevcut olmasa da uygulamalar bir düzeni göstermektedir.

Şekil 5.5: Genel eğitim için hizmet içi öğretmenlik eğitiminin ne sıklıkta akredite edildiği ve/veya değerlendirildiği (ISCED 1-3), 2005/06

Düzenlemelerce belirlenen aralıklar		Düzenleme yok
Her yıl	BE fr, EL, PL, SI	DE, DK, FR, IE, CY, LT, MT, AT, PT, SK, FI, UK, IS, NO, BG
Bir ile üç yıl arasında	LV, EE	
Her üç yılda bir	CZ (programın akreditasyonu)	
Her dört yılda bir	RO	
Her beş yılda bir	BE de, HU, PL	
Her altı yılda bir	CZ (kurumun akreditasyonu), NL, SE	

- Yurt dışında hizmet içi öğretmen eğitimi: **LI**
- Veri yok: **BE nl, LU**

Kaynak: Eurostat.

Ek Notlar

Belçika (BEfr): Bilgiler yalnızca hizmet içi eğitimin organizasyonundan ve değerlendirilmesinden sorumlu hizmet içi eğitim enstitüsü (*Institut de la formation en cours de carriere*) ile ilgilidir.

Belçika (BEde): Değerlendirme, hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarının dış değerlendirmesi bağlamında gerçekleşmektedir

İspanya: Genellikle yılda bir kez yapılmakla birlikte değerlendirmenin hangi aralıklarla yapıldığı Özerk Topluluğuna bağlı olarak farklılık göstermektedir

İrlanda: Bütün hizmet içi programların bir örneği her yıl değerlendirilmektedir.

İtalya: Değerlendirme periyodik olarak yapılmalıdır. Mevzuatta bu konuya ilişkin daha fazla bilgi yer almamaktadır.

Kıbrıs ve Slovakya: Düzenlemeler olmasa da hizmet içi eğitim programlarının değerlendirilmesi her programın sonunda yılda bir kez yapılmaktadır.

Akreditasyon ve değerlendirmenin hangi sıklıkta yapıldığı bazı ülkelerde belirlenmiş olsa da, durum oldukça karışıktır ve izlenen prosedüre (öz-değerlendirme, dış değerlendirme veya akreditasyon) bağlı olarak farklılıklar göstermektedir.

Yunanistan'da dış değerlendirme programın sonunda yılda bir kez yapılırken iç değerlendirme programın her bir aşamasından sonra yılda üç kez yapılmaktadır.(toplamda üç aşamada).

Macaristan'da yeni programlar her yıl veya başvuru olduğunda akredite edilebilir. Program sunan kurum ve kuruluşlar, hizmet içi öğretmenlik eğitimine ilişkin programlara her hangi bir zamanda başlamaya karar verebilirler. Ancak, Hizmet İçi Öğretmenlik Eğitimi Akreditasyon Organı tarafından koordine edilen akreditasyon işlemi bir programın başlatılması için koşuldur. Programlar daha sonra beş yıllık dönemler için akredite edilir. Program sunan kurum ve kuruluşlar, programlarına beş yıllık dönemin sonunda devam etmek isterlerse, akreditasyon işleminden tekrar geçmeleri gerekmektedir. Söz konusu kurum ve kuruluşların, öz-değerlendirme işlemlerini de yürütmeleri gerekmektedir. Ayrıca kar amacı gütmeyen bir organizasyon olan SuliNova Kht, öz-değerlendirme anketleriyle hizmet içi öğretmenlik eğitimine ilişkin programları izlemektedir.

Polonya'da Eğitim Bakanlığı, Ulusal Hizmet İçi Öğretmenlik Eğitimi Merkezinin bir önceki yıla ilişkin faaliyet raporunu ve gelecek yıla ait planını denetler ve onaylar. Her yıl, Bölgesel Eğitimden Sorumlu Makamlar (kuratoria) kendi bölgelerinde hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren kurumların performansına ilişkin sonuçları bakanlığa sunarlar. Bakanlık düzenlemelerinin Bölgesel Eğitimden Sorumlu Makamlara yüklediği bir diğer yükümlülük ise bölgedeki bütün eğitim kurumlarının (hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren kurumlar dâhil) yaptıkları işin kalitesini her beş yılda bir organize etmek ve ölçmektir.

Slovenya'da 2004/5 ders yılından beri yürürlükte olan düzenlemeler uyarınca hizmet içi öğretmenlik eğitimin yalnızca bir bölümü her yıl akredite edilmektedir. Örneğin 2005'te program konseyi bilgi tazeleme kurslarını ve öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik kursları gözden geçirmeye karar vermiştir. 2006'da bütün okul meseleleriyle ilgili dersler değerlendirmenin odak noktası olacaktır.

5.6. Akreditasyon ve değerlendirmeden elde edilen sonuçların kullanılması

Hizmet içi eğitimin akreditasyonu ve değerlendirmesine ilişkin sonuçlar, temel öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesinde olduğu gibi kurumlar veya programlara yansımaları olacak şekilde farklı biçimlerde kullanılabilir. (Bölüm 4) Teorik olarak, aşağıdaki örneklerde de görüldüğü üzere akreditasyon verilebileceği gibi geri de alınabilir.

Çek Cumhuriyeti'nde akreditasyon, Akreditasyon Komisyonunun tavsiyesi üzerine Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığınca verilmektedir. Sunulan uygulamanın kalitesi garanti edilmezse, akreditasyon verilmez. Bakanlık, akreditasyon döneminde (üç yıl) akredite edilen programları kontrol etme hakkına sahiptir ancak şimdiye kadar prosedürlere ilişkin hiçbir kural hazırlanmamıştır.

Macaristan'da, akredite edilen programlar eğitim bakanlığı tarafından kayıt altına alınmaktadır. Programı sunan kurum ve kuruluşun, programı tamamlayamaması durumunda akreditasyon geri alınabilir. Okul yöneticisi, öğretmenlere yönelik hizmet içi programların okulun pedagojik programına uygun olup olmadığını kontrol edebilir.

Letonya'da komisyon, programın ihtiyaçları karşılayamadığına yönelik kanıt olması durumunda programa verilen onayı geri çekme hakkına sahiptir.

Polonya'da olumsuz değerlendirme sonuçları, belirli bir kurumun akreditasyonunun geri çekilmesi ve hizmet içi kurslar için ayrılmış mali olanakların başka eğitim kurumlarına aktarılmasıyla sonuçlanabilir.

Portekiz'de kurum veya programlar için temel düzeyde bir akreditasyon süreci vardır. Bu akreditasyon, usulsüzlük olduğunu gösteren kanıtların mevcut olması durumunda geçici veya daimi olarak geri alınabilir.

Slovenya'da bir akreditasyon işleminin temel amacı, resmi program tekliflerinin kamu ihalesi ardından seçilmesini sağlamaktır.

Değerlendirme sonuçları, genellikle hizmet sunumunun iyileştirilmesi için kullanılmaktadır.

Yunanistan'da hizmet içi öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesinden elde edilen sonuçlar, gelecek yıl daha iyi bir programın hazırlanmasında temel olarak kullanılmaktadır.

İspanya'da Özerk Topluluklar değerlendirmeden elde edilen sonuçları hizmet içi öğretmenlik eğitimi sisteminin kalitesini iyileştirmek için öğretmenlerin eğitimine ilişkin yıllık bir rapor hazırlamada kullanılmaktadırlar.

Kıbrıs'ta konuya ilişkin düzenlemeler mevcut olmasa da, değerlendirme sonuçları programların amaçları, süreçleri ve eğitimcileri hakkında karar almada kullanılmaktadır.

Avusturya’da ilgili düzenlemeler mevcut olmasa da, hem her bir eğitim kursundan hem de eğitim programından elde edilen değerlendirme sonuçları kurumların kaliteyi güvence altına almalarına, program geliştirmelerine ve programlarını öğretmenlerin ve okulların ihtiyaçlarına uygun hale getirmelerine yardımcı olmaktadır.

Değerlendirme ve akreditasyon sonuçları hizmet içi öğretmenlik eğitimi programlarının planlanmasında yer alan çeşitli aktörlere bilgi olarak da sunulmaktadır. Ancak sonuçların yayımlanmasında açık bir yöntem yoktur.

Hollanda’da akreditasyon sonuçları Hollanda ve Flanders Akreditasyon Kurumu (Nederlands-Viaamse Accreditatie Organisatie) web sitesinde yayımlanmaktadır.

İrlanda’da iyileştirmeye yönelik tavsiyeler içeren değerlendirme raporunun bir nüshası bu konuda kurs veren kurum ve kuruluşlara gönderilmektedir.

Slovenya’da program sunan kurum ve kuruluşların performans değerlendirmesi katılımcılar tarafından katıldıkları dersin sonunda yapılmaktadır. Bu raporlar daha sonra Okul ve Ana Okulu Çalışanlarının Sürekli Eğitim ve Öğretimine Yönelik Programlardan Sorumlu Konseye gönderilmektedir. Bu raporlar temelinde, kapsamlı bir ulusal rapor hazırlanmakta ve bu rapor eğitim bakanlığına gönderilmeden önce Konsey tarafından tartışılıp değerlendirilmektedir. Ulusal değerlendirme raporunun sonuçları yayımlanmaktadır.

Finlandiya’da akredite edilen derslerin listesi FINHEEC’in web sitesinde yayımlanmaktadır.

Romanya’da akredite edilen öğretmenlik eğitimi programları, öğretmenlerin her beş yılda bir katılmaları gereken hizmet içi eğitim kurslarının seçimi için kullandıkları bir listede yayımlanmaktadır.

BÖLÜM 6

REFORMLAR VE TARTIŞMALAR

Avrupa'da öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesini etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Öncelikle hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurumlar ve programlar genelde yüksek öğretimin bir parçasıdır ve bu nedenle bu sektördeki, özellikle Bologna (1) süreciyle ilişkili mevcut reformlara tabidirler. Kalite güvencesinin geliştirilmesi, sürecin önemli özelliklerinden biridir ve bu sürecin bir parçası olarak yürütülen reformların söz konusu kurum ve programlar üstünde önemli bir etkisi vardır. Daha önceki bölümlerde bu reformlara değinilmişti.

Aşağıda ele alınan tartışmalar ve reformlar öğretmenlik eğitimiyle doğrudan ilişkili iki temel sorunla ilgilidir.

Çoğu ülke bazen Bologna süreciyle ilişkili olarak temel öğretmenlik eğitiminin ve hizmet içi eğitimin organizasyonuna ilişkin reformlara başlamış bulunmakta veya başlamayı düşünmektedir. Öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesine ilişkin usulleri benimsemeyi amaçlayan bu ülkelerden bazılarında yaşanan durum, ilk bölümün konusunu oluşturmaktadır.

Sınırlı sayıdaki ülke, öğretmenlik eğitimindeki değerlendirme prosedürlerinin kalitesi ile ilgili tartışmalara katılmıştır. Bu tartışmalar ikinci bölümde ele alınmaktadır.

6.1. Öğretmenlik eğitiminin amaçları ve içeriğinin (yeniden) tanımlanması ve buna uygun olarak değerlendirme prosedürlerinin değiştirilmesi

Almanya, Estonya, Birleşik Krallık (Galler) ve Romanya temel veya hizmet içi öğretmenlik eğitiminin amaçlarını ve kapsamını aynı zamanda bunların derecelendirme standartları veya eğitimin tamamlanmasının ardından öğretmenlerin sahip olması gereken becerileri merkezi veya bölgesel düzeyde yeniden tanımlamak için reformları tamamlamış bulunmakta ya da reform çalışmalarını yürütmektedirler. Bu son yönelim, Avrupa'da gittikçe yaygın hale gelmektedir. Bütün bu ülkelerde, özel değerlendirme prosedürleri hazırlanmış bulunmakta ya da başlatılması planlanmaktadır. Letonya'da hizmet içi öğretmenlik eğitimine ilişkin henüz hayata geçirilmemiş benzer bir reformun, değerlendirme prosedürleri üzerinde bir etkisi olacaktır.

Almanya'nın birçok eyaletine iki zamanlı (lisans/yüksek lisan) bir yapının getirilmesi eyaletlerin bu yeni yapı içinde öğretmenlerin edindikleri nitelikleri karşılıklı olarak tanımalarının ne denli önemli olduğunu göstermiştir. Karşılıklı tanıma, 16 Aralık 2004'te gerçekleştirilen Alman Eyaletleri Eğitim ve Kültürel İlişkiler Bakanları Daimi Konferansında (*Kultusministerkonferenz*) öğretmen adayları için kabul edilen ortak derecelendirme standartlarını temel almaktadır.

Derslerin bu tanınmayı alabilmeleri için, modüller şekliyle tasarlanması, akredite edilmesi ve bu nedenle önceden değerlendirilmesi gerektiği Nisan 2005'te geçirilen bir ilke kararında yer almıştır. Bu amaç için kurulmuş olan kuruluşlar veya başka değerlendirme organları aracılığıyla, iki zamanlı yapıya uygun olarak sunulmayan temel öğretmenlik eğitimi türlerinin ve hizmet içi eğitim kurslarının değerlendirilmesi mümkün olmuştur. Eski değerlendirme sistemi, düzenlemelere uyulmasını sağlamaya çalışıyordu. Yeni sistemde ise, yeni oluşturulan kuruluşların sorumlulukları, temel öğretmenlik eğitiminin girdilerine ilişkin çıktılarını ölçebilecek şekilde genişletilmiştir. Temel ve hizmet içi eğitiminin değerlendirilmesi konusunda sürmekte olan tartışma böylesi bir değerlendirmenin ne ölçüde genel uygulama haline geleceğini ve amaçlarına ulaşip ulaşmayacağını incelemektedir

Estonya'da öğretmenlik eğitiminin geliştirilmesi için bir ulusal plan hazırlanmıştır. Bu plan, öğretmenlik eğitimi mezunlarının sahip olması gereken becerilerin kısa tanımını ve temel öğretmenlik eğitimine ilişkin ulusal politikaların temel amaçlarını kapsamaktadır. Planın ileriki aşamaları, özellikle planda detaylandırılan mesleki standartlar, öğretmen becerileri ve öğretmenlik eğitimi programına ilişkin zorunlu ihtiyaçlar gibi yönlerin geliştirilmesi ile ilgilidir. Temel öğretmenlik eğitimi veren kurumlar, programlarını ve çalışmalarının organizasyonunu bu standartlara uygun hale getirmek zorunda olacaklardır. Bu programların akreditasyonuna yönelik karmaşık bir prosedür daha sonra ilgili bütün kurumlarda yürütülecektir.

İtalya'da temel öğretmenlik eğitimi sisteminde reform yapılıyor. Mesleğe erişim sunan genel eğitim standartlarının tanımına ilişkin bir karar, hükümet tarafından kabul edilmiştir. Karar kapsamında, yüksek lisans programının bir parçası olarak sunulan öğretmenlik eğitiminin çıktılarını izlemeye ve değerlendirmeye yönelik kriterlerin ve prosedürlerin tanımı yer almaktadır. Temel eğitim ile ilişkilendirilecek olan müfredat ve istihdam prosedürleri konusunda daha ileri düzeyde kararlara ihtiyaç duyulduğu için söz konusu karar henüz uygulamaya konmamıştır.

Letonya'da tartışılmakta olan hizmet içi öğretmenlik eğitimi sistemindeki gelişmelerin sadece programların değil bu eğitimi sunanların da değerlendirilmesini içermesi beklenmektedir.

Birleşik Krallıkta (Galler) Galler Meclis Hükümeti, Galler Genel Eğitim Konseyini diğer ortaklarla birlikte Galler için mesleki bir gelişim çerçevesi hazırlama çalışmasına liderlik etmeye davet etmiştir. Önerilen yapı, mesleki ilerlemeyi ve özel değerlendirme düzenlemelerini yönetmek için açıkça tanımlanmış standartlar sunmaktadır. Hizmet içi eğitim programlarının akredite edilmesi ve eğitim sunanların kalitesinin değerlendirilmesi planlanmaktadır. Kalite güvencesinde, önerilerin Galler Meclis Hükümetine Ocak 2007'e kadar gönderilmesi gerekmektedir.

Romanya'da, son reform hizmet içi öğretmenlik eğitiminin metodolojisi ve içeriğine, eğitim standartlarının gelişimine, değerlendirme kriterleri ve yöntemlerine, programların akreditasyonu ile izlenmesine odaklanmıştır.

6.2. Değerlendirme prosedürleri üzerine tartışmalar

Almanya ve Hollanda'da, öğretmenlik eğitimini değerlendirme metodolojisi şu anda tartışma konusudur.

Almanya'da, Alman Eyaletleri Eğitim ve Kültürel İlişkiler Bakanları Daimi Konferansınca atanan bir komite tarafından hizmet içi öğretmenlik eğitiminin durumu hakkında bir rapor hazırlanmıştır. 2000'de yayımlanan rapor, öğretmenlik eğitiminin etkili olup olmadığının daha çok ampirik temelde değerlendirilmeye ve analiz edilmeye ihtiyaç duyduğunu ortaya çıkarmıştır.

Hollanda'da yüksek öğretim kurumlarının ve derslerinin her altı yılda bir değerlendirilmesinden elde edilen sonuçlar ilkokuldaki (aday) öğretmenlere yönelik belirli programların kalitesinin standartların altında olduğunu ortaya çıkardığı için temel öğretmenlik eğitimi veren kurumların değerlendirilme ve akreditasyonuna ilişkin prosedürler şu anda tartışmanın tam merkezinde durmaktadır. Sorunlar temel olarak öğretmenlerin ulaşmaları beklenen çıktılara kıyasla nelere ulaştıklarının değerlendirilmesi veya ulaşılması beklenen çıktılarının net olarak tanımlanmaması ile ilgilidir.

Polonya'da değerlendirme konusundaki tartışmalar, temel olarak öğretmen okullarının üniversitelerdeki eğitim fakültelerine kıyasla ne durumda olduğuna odaklanmaktadır.

Polonya'da, tartışmalar yüksek öğretim mevzuatından ziyade okullar tarafından yönetilen bu öğretmen okullarının ISCED 5A düzeyinde derecelendirme veremedikleri ile ilgilidir. Bu okulların durumlarının, üniversitelerdeki duruma uygun hale getirilmesine yönelik öneri, üniversitelerin tabi olduğu değerlendirme prosedürlerinin aynısını izleyecek özel bir akreditasyon komitesinin kurulmasını kapsamaktadır. Diğer bir öneri ise öğretmen okullarındaki programlarının üniversitelerin lisans-düzeyindeki derslerle entegrasyonunun sağlanmasını içermektedir.

TEMEL MESELELER VE SONUÇLAR

Bu araştırmanın amacı, uygulamada olan kalite güvencesi sistemlerinin temel yapılarını söz konusu sistemlerin belirli yönlerini detaylı olarak analiz etmeden göstermekti.

Araştırmanın 1 ile 5. Bölümleri arasında verilen bilgilere dayanarak öğretmenlik eğitimi veren kurumlar veya programlarının akreditasyonu ve değerlendirilmesiyle ilgili önemli sonuçların bir özeti aşağıda verilmiştir.

Temel öğretmenlik eğitiminde kalite güvencesi

Bu çalışmada yer alan Lüksemburg dışındaki bütün ülkelerin temel öğretmenlik eğitimi değerlendirmek için resmi olarak uyguladıkları bir sistemleri vardır. Ancak bu tür değerlendirme prosedürlerine ilişkin ne kadar düzenlemeleri olduğu bir ülkeden diğerine farklılık göstermektedir.

Çoğu ülkede öğretmenlik eğitimi sunan programların veya kurumların değerlendirilmesine ilişkin belirli düzenlemeler mevcut değil ya da yalnızca temel öğretmelik eğitiminin belirli bir aşamasında (mesleki eğitim, öğretmenlik uygulaması veya öğretmenliğe geçiş) uygulanmaktadır. Ülkelerin çoğunluğunda, yüksek öğretimin değerlendirilmesine ilişkin genel düzenlemeler öğretmenlik eğitiminin değerlendirilmesinde de kullanılmaktadır.

Dış değerlendirme, söz konusu ülkelerin çoğunda zorunludur veya önerilmektedir. İç değerlendirme hususunda da benzer bir durum söz konusudur.

Dış değerlendirmenin temel özellikleri

Ülkelerin çoğunluğunda, dış değerlendirme kamu adına faaliyet gösteren bir kurum, komite veya bağımsız organ tarafından yapılmakta ve değerlendirmeyi yapanlar üst düzey yetkililer ve/veya değerlendirme uzmanlarıdır. Değerlendirme kapsamını belirlemek için kullanılması gereken temel dokümanlar yüksek öğretim mevzuatı ve değerlendirme kriterlerini gösteren listedir. Özellikle öğretmenlik eğitimi ele alan bir veya daha fazla sayıdaki dokümana genellikle atıfta bulunmaktadır.

Dış değerlendirme temel olarak ilgili her bir kurum veya program tarafından sunulan öğretmenlik eğitimi müfredatının içeriğine odaklanmaktadır. Öğretim ve değerlendirme yöntemleri de bütün ülkelerde göz önünde bulundurulmaktadır. Okullarla kurulan ortaklıklar, temel öğretmenlik eğitimi veya okulda staj kapsamındaki genel ve mesleki eğitim arasındaki dengeden daha fazla dikkate alınmaktadır. Dış değerlendirme, ülkelerin çoğunluğunda öğrenci performansını ülkelerin yarıdan fazlasında da öğrenci davranışları ve görüşlerini göz önünde bulundurmaktadır.

Dış değerlendirme genellikle yönetim, akademik ve idari personel ile yapılan görüşmeleri içeren bir saha ziyaretini temel almaktadır. Düzenlemeler kapsamında genellikle öğrencilerle görüşmeler de yapılabilmektedir.

Dış değerlendirmenin ne sıklıkta yapıldığı bir ülkeden diğerine farklılık göstermektedir. Dış değerlendirmenin ne sıklıkta yapıldığının belirlendiği durumlarda, değerlendirmeler en sık her yıl en nadir de on iki yılda bir yapılmaktadır.

İç değerlendirmenin temel özellikleri

İç değerlendirmenin koordinasyonu esas olarak kurum yönetiminin veya bu amaç için kurulmuş olan özel bir değerlendirme komitesinin sorumluluğu altındadır ve araştırmada yer alan ülkelerin neredeyse hepsinde yönetim, akademik personel ve öğrenciler iç değerlendirmeye aynı ölçüde katılmaktadırlar.

İç değerlendirme kriterlerinin tanımlanmasında kullanılan iki temel resmi kaynak yüksek öğretime ilişkin genel mevzuat ve dış değerlendirmede kullanılan kriterlerdir. Ülkelerin büyük bir çoğunluğunda; bilgi toplamak yönetim, akademik ve idari personel ve öğrencilerle yapılan görüşmeler ve öğretmenlerin sınıfta yaptıkları gözlemler için aynı ölçüde kullanılmaktadır. İç değerlendirmenin kesin olarak belirlenmiş kapsamıyla ilgili olarak çoğu ülkede bu bağlamda hiçbir resmi düzenleme mevcut değildir.

İç ve dış değerlendirme arasındaki ilişki

Neredeyse bütün ülkelerdeki düzenlemeler, dış değerlendirmenin iç değerlendirmeden elde edilen sonuçları temel alması gerektiğini ifade etmektedir. İç değerlendirmenin kapsamının dış değerlendirmenin ihtiyaçlarına oldukça bağlı olduğu da söylenebilir. İç değerlendirmenin genellikle dış değerlendirmeye bağlı olduğu ancak ondan daha sık olarak yapıldığı da bir gerçekliktir.

Sonuçların kullanılması

Ülkelerin çoğunluğunda, dış değerlendirmeden elde edilen sonuçlar kurumların/programların akreditasyonu veya yeniden akreditasyonu konusunda alınacak bir karara temel teşkil etmektedir. Bu sonuçlar, derecelendirme verme ve kamu finansmanı temin etme hakkına ilişkin önemli bir kararın alınmasında kullanılabilir. Sonuçların beklenen düzeyde olmaması durumunda süreç genellikle gelişim planı hazırlama ve yeniden bir dış değerlendirme yapma yükümlülüğünü içermektedir. Bazı durumlarda, olumsuz sonuçlar nihai olarak bir programa devam edilmemesine veya bir kurumun kapatılmasına yol açabilir.

Bir kurum veya programın değerlendirilmesinden elde edilen ilgili her bir sonucun yayımlanması oldukça yaygın bir uygulamadır. Elde edilen sonuçların yayımlanmasının zorunlu olduğu ülkelerin neredeyse hepsinde kurum yönetimi, akademik personel ve öğrenciler bu sonuçlara doğrudan ulaşabilir. Ancak ilgili her bir kurum veya programın değerlendirilmesini esas alan temel öğretmenlik eğitimine ilişkin ulusal rapor ve göstergelerin hazırlanması çok yaygın bir uygulama değildir.

Hizmet içi öğretmenlik eğitiminde kalite güvencesi

Hizmet içi öğretmenlik eğitimi sunan kurum ve kuruluşların çeşitliliği ve okulların bu kurumlar arasından seçim yapmak konusunda gittikçe artan özerklikleri dikkate alındığında kalite kontrol meselesi önemli hale gelmektedir.

Fransa, Kıbrıs, Litvanya, Malta, Avusturya ve Birleşik Krallık dışındaki ülkelerin hepsinde hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşlarının akreditasyonu ve/veya değerlendirilmesine ilişkin resmi düzenlemeler vardır. Ancak çoğu ülkede düzenlemeler yalnızca hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren mevcut kurum ve kuruluşların bazılarında uygulanmaktadır.

Genellikle yazılı bir planın analizi, hizmet içi öğretmenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşların öz-değerlendirme raporunun analizi ve bir saha ziyareti ile birlikte düzenlemelerde temel prosedür olarak gösterilmektedir. Ancak çoğu ülkede saha ziyareti yalnızca isteğe bağlı olarak yapılmaktadır. Akreditasyon

EURYDICE AĞI

A. EURYDICE AVRUPA BİRİMİ

Avenue Louise 240
B-1050 Brussels
(<http://www.eurydice.org>)

Genel Editör

Arlette Delhaxhe

Yazarlar

Isabelle De Coster, Bernadette Forsthuber (coordination), Marion Steinberger

Dizgi ve grafikler

Patrice Brel

Üretim Koordinatörü

Gisèle De Lel

Sekretarya DesteĐi

Fabian Colard, Helga Stammherr

Bibliyografi ve Belge Araştırma

Colette Vanandruel

